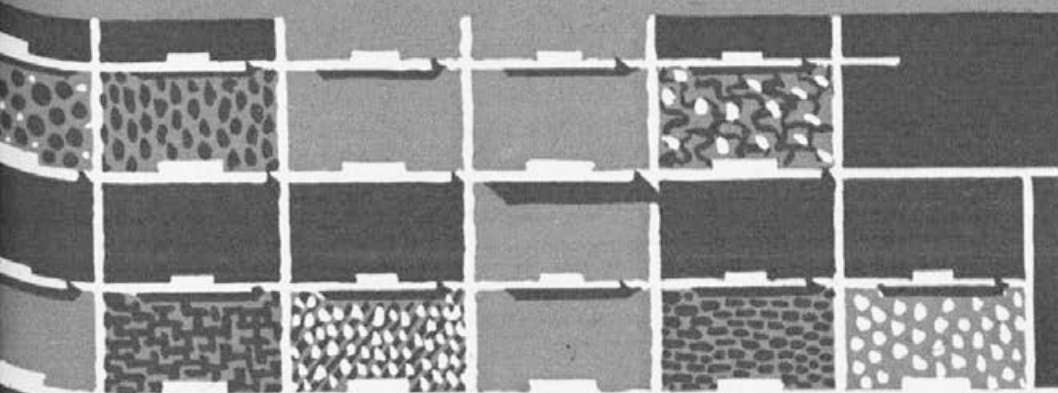

SLOVENSKI ČEBELAR

1961

LXIII – ŠT. 5

VSEBINA

Janez Gosposvetski: Dobro satje — uspešno čebelarjenje	97
V.D.: O ropanju med čebelami	101
I. Zunko: Nič novega, pa vendar	103
Virmašan: Kako so letos čebele prezimile	105
Franc Cerovšek: Dve matici v eni družini	107
Ing. Jože Rihar: Umetno osemenjevanje čebeljih matic (Nadaljevanje in konec)	109
F.R.: Počrnelost čebel	114
Tihomir Jevtič: Ob jugoslovanski standardizaciji satnikov, panjev in nekaterih drugih čebelarских potrebščin	117
Jože Hribar: Vloga in delo čebelarske organizacije v nekdanji in današnji družbi (Nadaljevanje in konec)	114

OSMR TNICE

Franc Rojšek, Nace Rakar, Franc Markl	125
---	-----

MALI KRUHEK

Preprosta priprava za označevanje matic. Zadelavina na okenskih mrežah. Tri dodane matice ima na vesti. Satovje čez zimo v medišču. Atomski alarm. Kako čebelarimo v Izlakah	124
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Čebelarsko društvo Trebnje	126
Čebelarsko društvo Ptuj	126
Občni zbor čebelarskega društva Velka	127
Iz Zagorja ob Savi	128

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 780 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 50, tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 900 din, za inozemstvo 1200 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 100 din, na 16 straneh 50 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

DOBRO SATJE — USPEŠNO ČEBELARJENJE

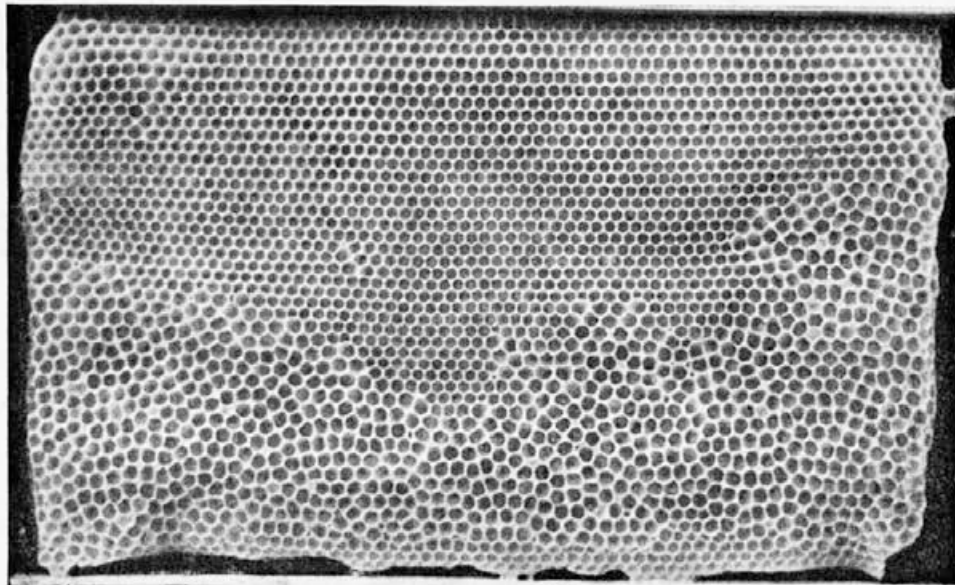
JANEZ GOSPOSVETSKI

V sodobnem čebelarstvu posvečamo veliko pažnjo dobremu satju. Brez dvoma je nenaravno in celo škodljivo, če čebelar zavira gradnjo satja. Pospesevanje te gradnje ugodno učinkuje na marljivost in zdravje čebelje družine, hkrati pa z dodajanjem satnic ob pravem času preprečujemo rojenje. Znano je, kako marljiva je družina, ko gradi satje. Kakor hitro pa se odloči za roj, je konec z izdelavo satovja, čeprav je še tako ugodna paša. Zato je satnica v plodišču nekakšen barometer za čebelarja, saj mu kaže razpoloženje čebelje družine. Jaz se že dolgo ravnam po tem barometru. Spomladi, ko je ugodna paša, dodam družini ob kraju gnezda eno ali dve satnici. Če vidim, da ju čebele z vso naglico izdelujejo, sem prepričan, da je družina v redu. V nasprotnem primeru pa takoj vem, da se pripravlja na rojenje, ne da bi mi bilo treba pregledati ostalo satje. Zaradi tega in morda še zaradi marsičesa drugega je koristna redna obnova satovja.

Graditev satja je velika mojstrovina in vzame čebelam mnogo časa. Zato ni nič čudnega, da so skušali nekateri čebelarji sate umetno narediti iz voska. Pojavili so se razni izumi, pa spet izginili, ker se pri čebelah niso obnesli. Ostalo je naposled le pri osnovi z vtisnjenimi dni celic, to je, pri satnici, ki jo dokončno zgradijo čebele. Tudi te

osnove morajo biti iz voska, kajti z drugimi umetnimi surovinami čebel ne moremo zlahka prevariti. Da je temu tako, so se lani lahko prepričali vsi tisti čebelarji, ki so uporabljali v svojem čebelarstvu satnice iz potvorjenega voska, kupljene v Medeksovi trgovini.

Že pred leti sem si nabavil ročno stiskalnico za satnice od tovarne Rietsche iz Biberacha. Z njo sem ulival in stiskal zase potrebne satnice, pa tudi drugim čebelarjem sem jih oddajal. Te satnice so čebele zelo rade »prijele« in neverjetno naglo izdelale. Hitro izdelavo sem

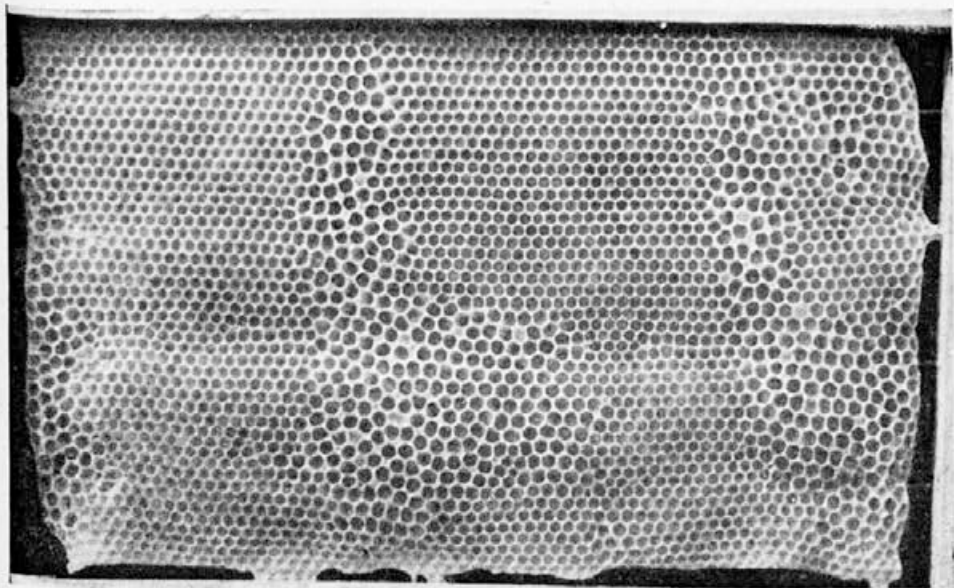
Sl. 1. Izmalichen sat zaradi parafinaste osnove. Celice so zlasti v spodnjem delu posedene in zategnjene

pripisoval dejstvu, da so doma ulite satnice nekoliko debelejše. Odvečnega voska čebele ne zavržejo, ampak ga uporabijo pri nategovanju celic. Da je res tako, lahko ugotovimo, če si ogledamo iz take satnice napravljen sat proti svetlobi. Takoj opazimo, da je povsod enako prozoren, medtem ko satnica prej ni bila. Meni so jih čebele zlasti v mediščih tako lepo izdelovale, da si boljših ne bi mogel predstavljati. Tako enakomerne so bile vse celice, da jih je bilo užitek gledati.

Žal, da je izdelovanje satnic z ročno stiskalnico mučno, počasno in združeno s ponesnaženjem razne posode in prostora. Ko so pred leti dobili od iste tovarne v Ljubljani avtomat za izdelovanje satnic,

sem prenehal sam ulivati satnice. Takoj sem nesel vosek v Ljubljano in dobil za zamenjavo satnice. Bile so zelo krhke, toda njih kvaliteta je bila odlična. Čebele so jih dobro izdelovale. Skratka, bil sem zadovoljen in vesel takšnega izdelka. Bil sem trdno prepričan, da je za vselej »odklenkalo« izdelavi na ročni stiskalnici.

Dne 24. marca 1960 sem zopet zamenjal nekaj kilogramov voska za satnice. Ko je nastopil čas graditve, sem jih pričel dodajati družinam. Toda glej ga šmenta! Čebele so dodane satnice nekam čudno

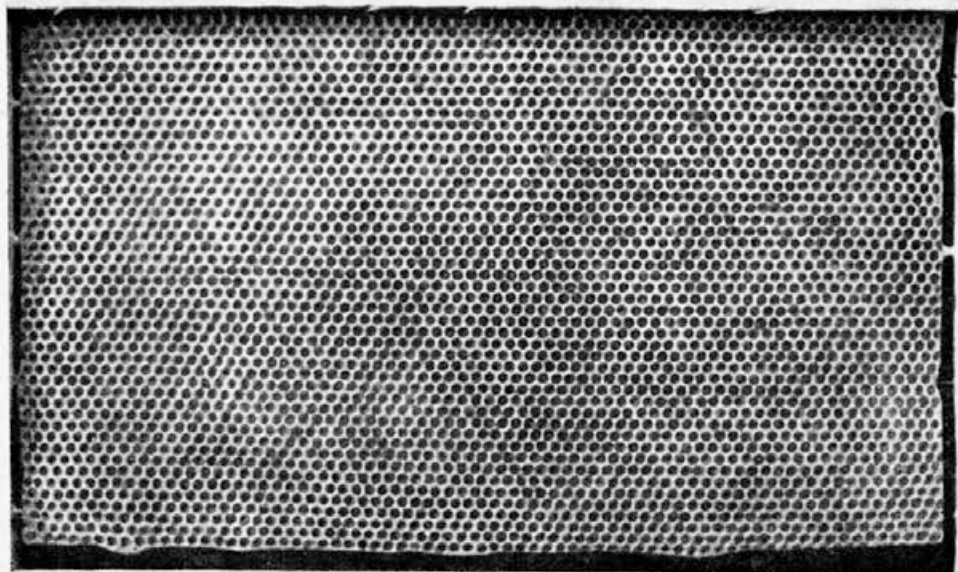

Sl. 2. Isti sat kot na prejšnji sliki z druge strani. Trotočina je tu razraščena kljub isti osnovi popolnoma drugače

izmaličile. Matice jih niso in niso hotele zaleči, medtem ko so stare sate v redu zalegale. Satnice so učinkovale kot nekakšna ločilna deska. Kaj je bilo temu vzrok, nisem mogel dognati. V svoji nevednosti sem obdolžil matice neplodnosti. Tako sem marsikatero uničil in dodal novo. Rezultat je bil isti. Ker so matice zalegale le na štirih do petih satih, mi je nekaj panjev zelo oslabelo. Zares pošteno sem se jezil, ali vzroka nisem in nisem našel. Iskal sem ga povsod tam, kjer ga ni bilo. Tako sem klavrno zaključil čebelarsko leto 1960.

Letos so se čebele zaradi rane pomladi zelo zgodaj razvile. Zato so bili nekateri panji že v začetku aprila godni za nastavljanje. Ko sta zacveteli češnja in borovnica, sem dal prve satnice v plodišča. Bile

so to lanskoletne satnice. Zelo me je zanimalo, kakšen bo uspeh. Tehnica je kazala dnevno do 1,50 kg donosa. Dne 7. aprila sem šel gledat, kako čebele gradijo novo dodane satnice. Ko izvlečem prvo in drugo, skoraj nisem mogel verjeti, da je kaj takega mogoče. Bile so tako grdo znakažene, da sem jih dal za spomin fotografirati. Slika 1 prikazuje neko tako satnico na prvi strani, slika 2 pa isto satnico na drugi strani. Pazljiv bralec bo takoj opazil, da so čebele drugo satnico povsem drugače zgradile. Na prvi strani je v glavnem

Sl. 3. Brezhibna izdelava satnice, ulite iz čistega voska. Sat je matica takoj zaleгла, vendar jajčeca na sliki niso vidna

znakažena spodnja polovica satnice. Človek ima vtis, da je bilo v panju le pol satnice, medtem ko so ostali del čebele same dogradile. Druga stran iste satnice je preprežena s trotovinno v treh pokončnih smereh in torej nima prave povezave s prejšnjo stranjo. Vse to me je tako raztogotilo, da sem pri priči šel kuhat stare voščine in pokrovce iz prejšnjega leta. Ko se je pravkar skuhani vosek počasi ohlajal, sem poiskal ročno stiskalnico, jo očistil prahu in pripravil še drugo orodje, ki je potrebno za izdelavo satnic. Ko se je vosek strdil, sem ga znova raztopil in naredil iz njega 5 kg satnic. Še ne povsem osušene sem zažičil in jih takoj dal v panje. To je bilo 9. aprila popoldne. Bil sem neverjetno nestrpen in že drugi dan sem šel pogledat, kako so jih

čebele izdelale. Ko povlečem prvo satnico iz panja, je je bilo 75 % izdelane in zaležene z jajčeci. (Glej sliko 3!) Bil sem že velikokrat vesel uspeha pri čebelah, vendar nikoli tako kot tedaj. Jasno mi je bilo, da se čebele ne dajo kar tako prevariti. Oh, koliko zalege bi bilo več, če ne bi dodajal tistih Medeksovih satnic. In koliko jeze bi bilo manj! Tudi panji bi bili bolj živalni, če bi jih v letu 1960 ne uporabljal. In naposled bi bil celo pridelek večji. Ne vem, ali se pri Medeksu zavedajo, koliko škode so napravili čebelarjem s parafinom, ki je bil primešan vosku za izdelavo satnic.

Znano mi je, da izdeluje v Ameriki podjetje Root satnice iz treh plasti. V sredini je neka umetna smola, na obeh straneh pa tanjša plast voska. Če so te satnice tudi dobre, ne morem povedati. Reklama jih zelo hvali. V raznih slikah prikazujejo, da jih matice lepo zalegajo. Sicer pa niti v Ameriki ni vse tako, kot bi moralo biti. Spominjam se, da je pred leti odgovarjal urednik revije »Gleanings in Bee Culture« Jack Deyell nekemu piscu, ki je poveličeval prednosti obnove satja, takole: »Na veliki čebelarški farmi Root imajo satovje, ki je staro že več kot 25 let, a ni opaziti nikakšnih okvar na njem.« Prava naivnost! Jaz sem imel priliko videti, kako so se v neki čebelji družini polegale prav majhne čebele ravno zaradi tega, ker je bilo satje prestaro. Ko sem si satje pobliže ogledal sem ugotovil, da so celice za četrtno manj globoke kot pri normalnem mladem satovju. In to ni nobena okvara? Le kateri čebelar bi si upal trditi kaj takega?

O ROPANJU MED ČEBELAMI

V. D.

Začetniki naletimo pri čebelarjenju večkrat na kakšne nevšečnosti, ker še ne vemo, kako naj ravnamo ob različnih prilikah s čebelami, da jim pomagamo, če je potrebno. Starejši čebelarji se v takih primerih hitro znajdejo, zato je pri njih redkokdaj kaj narobe.

Jaz imam čebele zelo rada. Že v začetku svojega čebelarjenja sem se trudila, da bi čim pravilneje in čim boljše ravnala z njimi.

Zgodilo pa se mi je, da so se nekoč pričele čebele vsevprek med sabo klati. Krivda je bila na moji strani. Shranila sem nekaj satovja v medišče starega panja. Matično rešetko in žrelo v medišču sem sicer zaprla, nisem pa opazila, da se vratca niso dobro zapirala. Čebele so kmalu našle vhod skozi razmajana vratca v notranjost panja.

Ko so znosile ves med iz njega, so začele siliti tudi pri drugih vratcih v panje, spredaj pri žrelih pa so se začele tepsti. Rada bi takoj ustavila to klanje, a nisem vedela, kako. Tekla sem gledat v čebelarsko knjigo in zvezke ter na hitrico preletela nekatera poglavja. Razočarana pa sem knjigo odložila, ker nisem našla v njej ničesar o ropu med čebelami. Brž sem pričela napeto razmišljati, kaj naj storim, da ne pride še do česa hujšega. Zavedala sem se, da morajo čebele dobiti skupen močan vonj, nekoliko omamljiv, vendar naraven, da jih ne bo odbijal. Poiskala sem čebulo, jo narezala in z rezinami močno nadrgnila brade, okolico žrel in zadaj vsa vratca po robovih. Seveda sem satovje, ki je povzročilo rop, najprej odnesla stran. V medišče, kjer sem imela poprej satje, sem postavila posodico s tlečo bukovo gobo, vratca pustila odprta in tudi notranjost medišča močno nadrgnila s čebulo. Nazadnje sem obdrgnjene koščke čebule še potrosila po medišču in spredaj po bradi. Čebele so se neverjetno hitro umirile. V približno desetih minutah je bilo vse v redu in zopet so veselo in nemoteno izletavale. Sedaj se vedno izogibam vsemu, kar bi moglo povzročiti rop. Če pri krmljenju kaj pokapljam z medom ali s sladkorno raztopino, takoj vse skrbno zbrišem. Pa tudi sicer pazim, da ni nikjer nastavljeno kaj takega, kar bi privedlo čebele do medsebojnega klanja.

Naj povem še neko drugo podobno zgodbo iz svoje čebelarske prakse. Preden sem pričela čebelariti, mi je neki čebelar pravil, da postavi točilo po točenju vedno v bližino čebelnjaka. Čebele ga tako temeljito obližejo, da ga potem niti umivati ni treba. Ko sem prvič točila, sem tudi jaz ravnala po tem nasvetu. Ker pa sem se bala, da se bodo čebele prilepile na med, sem zaradi varnosti poprej poškopila stene točila z vodo. Vendar to ni nič zaleglo. Voda se je takoj posušila in, čeprav sem stene znova poškopila z vodo, so bile čebele kar v gručah zlepljene. Treba jih je bilo hitro rešiti. Narahlo sem pljusknila vodo v točilo, nato pa stresla vse čebele na travo. Ko sem jih še tam nekoliko poškopila so se začele dvigati in odletavati. Vse do zadnje so se rešile in niti ene mrtve ni bilo čez nekaj ur na travi, kamor sem jih stresla.

Zelo sem bila vesela, ker sem tako rešila precej čebel mučenja in smrti. Spoznala pa sem, da ni dobro nikoli nastavljati z medom namazane posode čebelam. Sedaj jih vedno oplaknem, vodi dodam še nekaj sladkorja, to pa pokladam družinam v panjih kot pri krmljenju in nimam nobenih neprilik več.

NIČ NOVEGA, PA VNDAR...

I. ZUNKO

Sedanji urednik Slovenskega čebelarja mi je некоč v razgovoru dejal, da povzroči vsako ropanje med čebelami čebelar sam. — Od tedaj dalje sem vsako ropanje, ki sem ga opazil, ali če sem drugače zvedel zanj, gledal le s tega stališča in po večletnem opazovanju moram pritrditi, da je res tako. Leta 1960 sem bil pri nekem sicer neorganiziranem čebelarju v zasavskih hribih. Pripovedoval mi je, kako strašno so jeseni 1959 pritiskale v njegov čebelnjak tuje čebele v času, ko so kopali krompir, t. j. po odevetenju ajde. Ker je bil zaposlen z delom na posestvu, se za čebele ni imel časa brigati, zato je ropanje opazil šele, ko je bilo že v polnem teku. Potem je čez dan svoje čebele zapiral, vratca odzadaj pa pustil odprta. Na mrežah okenc so se čez dan nabrali celi roji čebel, ki niti zvečer niso odletele, temveč so vztrajale tudi čez noč. Da bi se mu panji ne zadušili, jih je odpeljal v oddaljeno vas k svojemu bratu, roparice so pa še več dni potem pritiskale v prazen čebelnjak. Stvar se mi je zdela čudna, ker sem vedel, da ni v bližini nobenih čebel. Spraševal sem ga, če je pred tem imel kak popravek pri čebelah, pa je trdil, da ni imel za to časa zaradi jesenskega dela na polju; čebele je nameraval pregledati in dokrmiti pozneje. Po razgovoru sva šla v čebelnjak, v katerem je bilo kakih osem AŽ-panjev in še nekaj drugih panjev. Prednja stena čebelnjaka ni bila niti zgoraj niti ob straneh zaprta, ker so v kotu nesle kokoši. Po panjih in policah je povsod ležalo staro satovje; žrela panjev so bila zglodana. Znano je, da po ajdovi paši privablja čebele ne samo duh po medu, temveč tudi duh po vosku in, ker je bilo v odprtem čebelnjaku satovje, je to privabilo tuje čebele, zaradi česar je nastal rop.

Pred leti me je naprosil čebelar iz bližnje vasi, naj pridem takoj k njemu, ker ima v čebelnjaku hudo ropanje. V bližini je namreč prezimoval čebele neki Ljubljčan, ki naj bi bil kriv te nezgode. Res je v starem kmečkem čebelnjaku, polnem špranj in odprtih, kar šumelo. Ko sem roparice nekaj časa opazoval, sem ugotovil, da ima mož v nekaterih praznih panjih spravljeno medeno satje. En panj je bil ob strani počen, čebele pa so našle režo in rop je bil tu. Seve, to ni bil pravi rop, temveč odnašanje medu iz spravljenega satja. Udeležene so bile pri tem tudi domače čebele.

Umno so rešili vprašanje ropanja čebelarji iz vasi Tirna pod Sv. goro v Zasavju. V vasi je bilo nekaj manjših čebelarstev po vrtovih

kmetij; stalno so imeli opraviti z ropanjem. Po posrečeni domisllici enega izmed teh čebelarjev so postavili vse čebelnjake na en vrt v vrsto, tako da med čebelnjaki ni bilo presledka. Poslej je prenehalo vsako ropanje.

Prvo leto po vojni sem napravil jeseni družino iz suhih čebel iz treh podrtih kranjičev. Polomil sem ga, ker sem začel narejenca že naslednji dan pitati. To družino so mi čebele v dveh dneh tako temeljito izropale, da je ostalo samo prazno satje v panju. Poslej sem bil previdnejši in, če sem še kdaj podiral kranjiče, sem čebele stresel na deloma medeno satje ter jih imel nekaj dni priprte. Dopital pa sem narejenca šele po enem tednu, ko so se čebele dodobra vletele in se med seboj spoznale. Odkar tako delam, mi niso čebele nobenega narejenca več izropale. Sploh pa v svojem čebelnjaku, ki šteje okrog 40 matic, doslej še nisem imel opravka s kakim omembe vrednim ropanjem.

Že več let uporabljam pri svojih panjih sicer zelo preproste, vendar čisto posebne lesene zaporice, kot jih kaže slika na str. 128. Preizkusil sem vse vrste zaporic in vse znane načine zoževanja žrel v zimski in brezpašni dobi; naposled sem ostal pri teh. Zdi se mi, da te zaporice preprečujejo ropanje. Ne morem trditi, da so popolnoma uspešne, ko je ropanje na višku, saj vemo, da takega ropanja ni moč z ničemer ustaviti, temveč je treba čebele odpeljati. Pri tem ravnamo dostikrat narobe, da odpeljamo ropane panje, namesto da bi odpeljali tiste, ki ropajo. Meni se te zaporice obnesejo; treba bi jih bilo preizkusiti še v drugih čebelnjakih in ob raznih okoliščinah. Kakor hitro opazim pri kakem žrelu v brezpašni dobi sumljiv promet, takoj pritrdim zaporico k žrelu. Tuje čebele iščejo vhod okrog zaporice, a ko ga ne najdejo, odlete. Sicer pa namestim zaporice že kmalu jeseni pred žreli in ostanejo tam do dobre spomladanske paše. Te zaporice pa imajo še drug pomen. Zaradi njih ne more zimsko sonce sijati neposredno v žrela in izvabljaati čebel; veter ne piha naravnost v panj. Na sliki je videti, da drže zaporice klinčki, ki so uprti v strop verande, in sicer ne samo zato, da jih veter ne premakne, temveč tudi zato, da je ne more privzdigniti rovka. Kakor vidite, so te zaporice vsestransko koristne. Res pa je, da je treba v zimskem času vsakih 14 dni zaporice odmakniti in s kurjim peresom odstraniti mrtvice, ki se naberejo v žrelu panja. To pa je treba tako in tako napraviti pri vseh načinih zoževanja žrel čez zimo.

Take zaporice napravimo iz 15–20 mm debelih deščic. Iz deščic narežemo 4 cm široke in 14 cm dolge kose. Žrela panjev so navadno

12 cm široka, zato mora biti deščica 14 cm dolga, kajti le potem žrelo popolnoma zapre; če bi imel kdo bolj široka žrela, morajo biti tudi letvice daljše. V tako letvico ali deščico izrežemo potem na doljnji strani odprtino, široko 4 cm, visoko pa samo 5 do 7 mm. Višja ta odprtina ne sme biti. Nekaj časa sem z žago, dletom in rašplo dolbel te odprtine, pa sem se tega naveličal in začel na deščice pribijati z žeblički za žičenje druge kose 5—7 mm debelih deščic, puščajoč na sredini 4 cm prostora za žrelo. To mi je nekako bolj šlo od rok kakor izrezovanje. Za nabijanje je dober tudi lesonit, podložiti pa ga moramo z lepenko, da dobimo zaželeno debelino. Podložene ožje ploskve zaporic morajo biti ravne in gladke, da se tesno prilegajo k notranji steni panja.

KAKO SO LETOS ČEBELE PREZIMILE

VIRMAŠAN

Letos se v našem okolišu noben čebelar ne pohvali z dobrim prezimljenjem čebel. Niso padle zaradi pomanjkanja hrane, tudi mrtvic ni bilo dosti v panjih, a v primerjavi z drugimi leti so bile spomladi družine slabše.

In kaj je bilo temu vzrok? Vzrokov je bilo več. Prav je, da si jih natančneje ogledamo in si jih zapomnimo za bodoče. Zlasti čebelarji začetniki naj si jih dobro utisnejo v spomin.

Kot prvi in glavni vzrok je bila lanskoletna slaba paša. Vse leto je bilo preveč mokro in kot tako za medenje neugodno. Znani pregovor pravi, da vzame suša en del, moča pa tri dele pridelka, a to velja še prav posebno v čebelarstvu.

Prvi pomladni razvoj je bil tam, kjer je čebelar nekoliko pomagal, še kar dober in so bile družine v začetku maja že na višku. Lahko bi bile izkoristile vsaj skromno travniško pašo, a so bile višje sile proti temu! Panji so bili sicer močni, toda brez medu. Le redke čebelarje je rabil točilo. Če je točil, je med tako rekoč ukradel čebelam. To se mu je pozneje bridko maščevalo.

Roji se niso razvijali, kakor smo želeli. Satnic so čebele malo izdelale; največ so jih pokvarile. K temu je precej pripomogla kakovost satnic in torej ni šlo vse to na račun slabe paše.

Po travniški paši je pri nas po navadi do kostanja brezpašna doba. Kako leto prime smreka, a to so redke izjeme. Tako so ta čas

čebele navezane le na to, kar imajo v panjih. Toda lansko leto so bili prazni in zato smo s težavo pričakovali kostanjevo pašo. Pa kakor ne pride nesreča nikoli sama, nas je tudi kostanj popolnoma razočaral. Cvesti je začel o pravem času. Zaradi pogostih močnih ploh pa ni dal nič, saj vemo, kako je kostanjev cvet občutljiv za dež. Malenkost cvetnega prahu, ki so ga čebele nabrale, ni bilo niti za zalego, še manj za kakšno zalogo. O medu, sicer grenkem, a tako potrebnem ni bilo sledu. Po odcvetenju so bile družine slabše kot prej, ker so plove uničile dosti pašne živali.

In ravno ta pomanjkljiva paša je kriva vsega našega lanskega neuspeha in slabega prezimovanja čebel. Ako je kostanjeva paša dobra ali vsaj srednja, dobe na njej čebele dosti cvetnega prahu in tudi nekaj medu. Matica takrat zalega, da je veselje. Zdi se, da se tudi ona zaveda važnosti te paše za nadaljnji razvoj družine. Sati so polni pokrite in odkrite zalege, shrambe za cvetni prah pa so založene do vrha. Mlade čebele, ki se tedaj poležejo, pridejo pri nas v poštev za skromno jesensko pašo. Po kostanju ni nobene izdatne paše več. Ob ugodnem vremenu dobe družine na otavi ravno za sproti in, če še te ni nič, črpajo vse za nemoten razvoj iz zaloge, nabrane ob kostanju. Te pa lansko leto ni bilo in tako so družine le životarile.

Nekateri čebelarji so prepeljali čebele v hojevo pašo na Notranjsko. Tudi tu niso čebele nič dobile. Ako so v nekaj dneh lepega vremena malenkost nabrale, so to v deževni dobi zopet porabile, tako da so bile potem na istem kot prej. Domov so vozili čebelarji slabše panje kot v pašo. Le redki so prišli v hoji na svoj račun.

V taki brezpašni dobi bi morali čebelam vsekakor pomagati, da bi ostale pri moči za zadnjo pašo. Pa smo menda prav vsi čebelarji enaki. Pomagamo jim spomladi, jeseni dodamo, kar manjka, a da bi pitali poleti, tega pa ne. In posledice? Matica omeji zaleganje, mladih čebel je zmeraj manj in slabe družine ne morejo izrabiti zadnje paše.

Lansko leto je ajda lepo kazala. Cvetela je ob lepem vremenu in tudi noči so bile tople. Bili so vsi pogoji za dober donos. A ta je bil malenkosten, ker ni bilo zadosti pašnih čebel. Tudi zalege je bilo malo. Družine, ki imajo jeseni obilo zalege, gredo močne v zimo in kot take tudi dočakajo pomlad. Živalnih družin pa lansko jesen nismo imeli, zato so bile spomladi šibke.

Še en vzrok je po mojem mnenju vplival na prezimovanje. Ker smo lansko jesen morali dodati nadpolovično zimsko zalogo, so imele

čebele mnogo posla z njeno predelavo, kar jih je silno izčrpalo. Ako so družine močne, predelajo dodani sladkor le stare čebele in mlade ostanejo nedotaknjene. Lansko jesen, ko so bile družine slabe, pa so morale tudi mladice prijeti za to delo. S tem so se predčasno izrabile in, ker že prej niso živele v izobilju, so šle prekmalu v smrt.

Še na en neljub pojav, ki smo ga opazili letošnjo pomlad, bi rad opozoril. In sicer na spomladansko ropanje. Ropanja smo vajeni predvsem jeseni po končani ajdovi paši, letos pa smo imeli z njim opraviti tudi spomladi. Ker so bili dnevi lepi in topli, so čebele dobro izletavale in stikale vsepovsod za hrano. Ker jim narava ni nudila medicinske niti cvetnega prahu, so iskale pač tam, kjer je bilo oboje, to je v sosednjih panjih. Prvi so bili na vrsti brezmatični panji in slabiči. Ko so te obrale, so se spravile še na druge. Ako ni tega čebelar pravočasno opazil in ukrenil vse potrebno, je imel lahko velike izgube. Kadar ni nobene paše, je najbolje, da nastane po nekaj izletnih dnevih zopet hladno vreme. Tako se čebele, ko so se očistile, hitro umire. Žal, da letos ni bilo tako. Zato je redek čebelar, ki ne bi plačal večji ali manjši davek na ta račun.

Marsikomu se bodo zdele te vrstice odveč. Mislil bo: »Pisec se stara in vidi strahove še tam, kjer jih ni.« Misli so proste in poceni, a izkušnje so drage in te si nabere čebelar šele po dolgoletnem čebelarjenju.

DVE MATICI V ENI DRUŽINI

FRANC CEROVSEK

Marsikdo, ki bo prebral zgornji naslov, si bo mislil: »Vidiš ga, zopet eden od tistih, ki bi rad populariziral dvomatični sistem.« Vendar ne nameravam kaj takega, ker vsaj naši čebelarji, ki so dvomatični sistem preizkusili, niso imeli posebnega uspeha. Pač pa bi rad popisal zgodbo o dveh maticah, ki sta se sami po sebi pojavili v neki čebelji družini.

Mesca maja po akacijevi paši sem pregledoval svoje panje. Hotel sem ugotoviti, ali se že kateri izmed njih pripravlja na rojenje. V nekem panju sem zapazil na skrajni levi strani zalego z matico in na desni prav tako zalego in matico. Najprej sem mislil, da je ena sama matica tako zalegala in da se je ta med pregledovanjem premaknila na drugo stran panja, kar se večkrat pripeti. Pa sem le začel dvomiti, da bi matica tako naglo prelezla kar sedem ali osem satov.

Kadar si v dvomih, je najbolje, da se prepričaš, kaj je na stvari. Zato sem tudi jaz takrat pogledal v zvezek, v katerega zapišem vse, kar pri kaki družini opazim. Tam sem našel zapisano pod številko panja 21, da je matica iz leta šestinpetdesetega in da je označena z barvo. Nato sem še enkrat natančno pregledal družino in ugotovil, da je na levi strani panja zalegala mlada, na desni strani pa stara matica. Staro matico sem spoznal po rumenem znaku na oprsju, ki sem ga prej spregledal zaradi tega, ker je bila barva že nekoliko oguljena. Mlada matica je bila precej velika in ni imela na oprsju nikakega znaka. Obe sta nemoteno vsaka na svoji strani lepo zalegali.

Tako se mi je ponudila priložnost, da preizkusim dvomatični sistem. Mlado matico sem pustil v plodišču, staro pa sem prestavil v medišče z vso njeno zalogo. Omenim naj še to, da sem v plodišču našel nekaj matičnikov, kar je potrjevalo, da je bila ena matica res mlada.

Čez poletje in jesen sem večkrat pogledal, kako je v tem panju, vendar nisem opazil nič posebnega. Šele mesca oktobra, ko sem dodajal zimsko zalogo, nisem več našel stare matice. Zalegali sta obe do jeseni, kar se je tudi poznalo, saj je bil panj v primerjavi z drugimi izredno močan.

Zapiski iz prejšnjih let so o tem panju trdili, da je miren in dober medar. Verjetno je moral že pred leti na podoben način prelegati. Našel sem namreč v zvezku namesto podatkov o starosti matice samo vprašaj. To seveda zgolj domnevam, kajti matice barvam šele zadnjih pet let, za poprej pa nimam prave kontrole o njih starosti.

Iz tega, kar sem tu napisal, lahko vidimo, da je barvanje matic zelo koristno. Meni je barvanje matic pomagalo razvozljati marsikatero uganko, na katero sem naletel pri pregledovanju panjev. Zato ga priporočam vsem čebelarjem. Priporočam ga tembolj, ker sem opazil, da se tudi krplji ne zadržujejo na barvanih maticah. Kar pa me je prav posebno presenetilo, je to, da sem ugotovil, da doživijo nekatere matice starost štirih — da, celo petih let in čeprav omejeno, še vendar dobro zalegajo.

Nekateri menijo, da je najbolje pustiti naravi njena lastna pota. Pa ni tako! Preprost odgovor je takoj tu: naravo moramo večkrat krotiti. Trotovec je na primer tudi delo narave. Ali bomo zato pustili, da trotovke pokvarijo s trotovsko zalogo celice delavk na satju? Do trotavosti lahko pride tudi pri maticah, ko ostare. Vendar tega ne bomo dopustili, ker jih bomo pravočasno izmenjali. Če seveda ne vemo za njih starost, je to nemogoče.

UMETNO OSEMENJEVANJE ČEBELJIH MATIC

ING. JOZE RIHAR

Instrumentalno osemenjevanje matic. Prvi je poskušal prenesti s čopičem trotovo spermo v matična spolovila že znameniti *Huber* leta 1814, in to na predlog prirodoslovca *Bonneta*. *Mac Lain* je 1886. prvi uspešno uporabljal v ta namen brizgalko. Podobne poskuse je delal *Bishop* 1915., vendar brez uspeha. Zato je začel podrobneje raziskovati spolne organe matice in trota ter leta 1920 odkril v nožnici **zobčasti zatič**. *Laidlaw* je kasneje ugotovil, da je nožnični zatič nad vse pomemben za uspeh pri umetnem osemenjevanju. V semensko mošnjico pride namreč le tisto seme, ki ga vbrizgamo izza zatiča. Biološki pomen zatiča je pa v tem, da preprečuje semenčicam iztok.

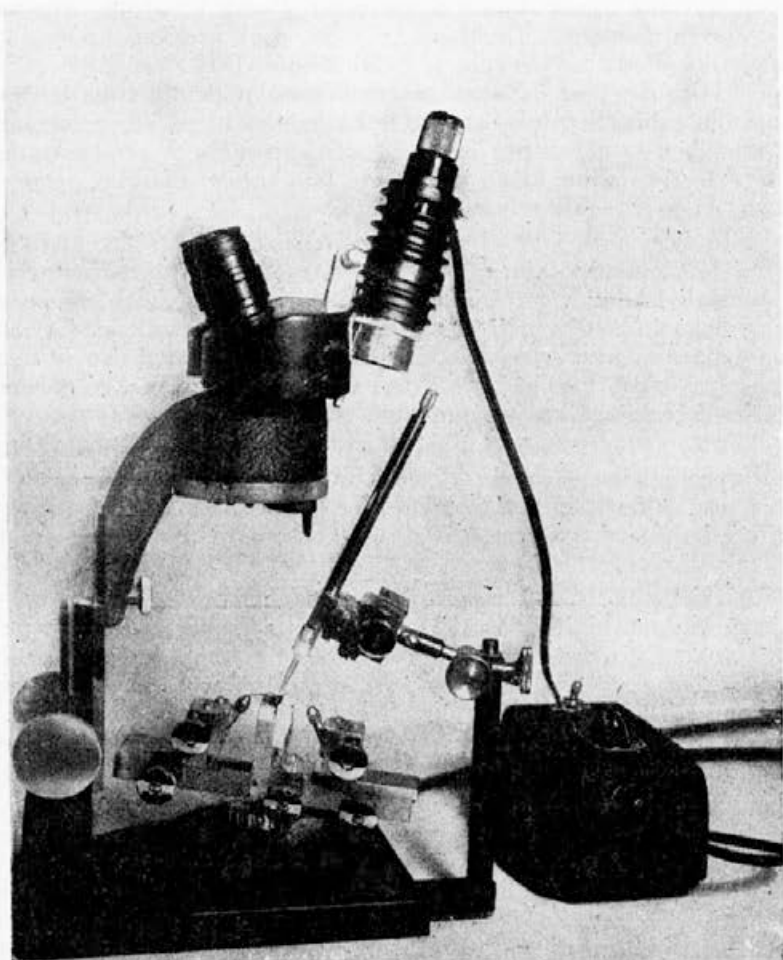
Watson je 1926. prvi izdelal specialno brizgalko iz stekla, ki jo je imel pritrjeno na mikromanipulatorju. Medtem ko so njegovi predhodniki držali matico v roki ali jo dali v papirnato cevko, je *Watson* izdelal posebno leseno vdolbeno podlago in nanjo pritržil matico z gumijastim trakom. Osemenjeval je pod binokularnim preparirnim mikroskopom. Vhod v nožnico je med operacijo imel odprt s pinceto, ki jo je držal z roko. Pri tem matice ni omamljal. *Watson* je kasneje brizgalko še izpopolnil.

Nolan (1933, 1939) je tehniko osemenjevanja znatno izboljšal. Uvedel je sodobno delovno mizico — kovinski stativ, trobasto držalo za matico in brizgalko po vzoru avtomatičnega svičnika, kjer se bat premika s pomočjo vijaka. (Konec brizgalke ima v premeru 0,55 do 0,60 mm, odprtina matice pa postane okrog 0,67 mm široka.)

Še boljše delovno mizico je napravil leta 1944 *Laidlaw*. Za odpiranje spolne odprtine je začel uporabljati dva različna kaveljčka (kljukici), ki ju je premikal z vijaki. Za anestezijo matic je uvedel ogljikov dvokis. Ker je spoznal vlogo nožničnega zatiča, se je odločil za uporabo vaginalne sonde, s katero premaknemo zobčasti zatič proti trebuhu. S konico brizgalke sežemo nato mimo zatiča do srednje jajčne vodnice. Kakor hitro potegnemo sondo nazaj, začnemo injicirati spermo.

Namesto steklene konice pri brizgalki je uvedel *Roberts* (1947) konico iz pleksi stekla. Brizgalka je iz kovine, nanjo pa je z vijaki pritrjena konica. Najbolj je v zadnjem desetletju spopolnil tehniko osemenjevanja *Mackensen* iz laboratorija za čebelarstvo in patologijo žuželk kmetijskega centra vseučilišča v Baton — Rougeu. Začel je uporabljati membranasto kapico, ki zapira konico iz pleksi stekla proti votlini brizgalke. Z gibanjem vijaka se membrana napenja in potiska spermo navzven. Na obratni način brizgalko napolnimo. Ugotovil je, da dva do trikratno narkotiziranje matice povzroči, da začne že po nekaj dneh zalegati ne glede na to, ali je osemenjena ali ne. Če ni osemenjena, more zalegati seveda le neoplojena jajčeca. Leta 1948 sta *Roberts* in *Mackensen* objavila »Navodila za umetno osemenje čebeljih matic«. (A manual for the artificial insemination of queen-bees.) V njem sta podrobno obdelala metodiko in vsa vprašanja, ki so v zvezi z osemenjevanjem. (Anatomija matičnih in trotovih reproduktivnih organov, opis naprave za instrumentalno osemenje, postopek inseminacije, cenitev števila sperme, uporaba ogljikovega dioksida, postopek pri raznih načinih osemenjevanja, absolutna kontrola star-

šev, vzreja in priprava matic, vzreja trotoev.) Po tem navodilu smo leta 1956 do 1957 izdelali za Kmetijski inštitut Slovenije prvi naš aparat za instrumentalno osemenjevanje matic. Žal zaradi redukcije kadrov v letu 1958 aparata doslej še nismo uporabljali, preizkusili pa ga bomo, kakor hitro bo to mogoče.

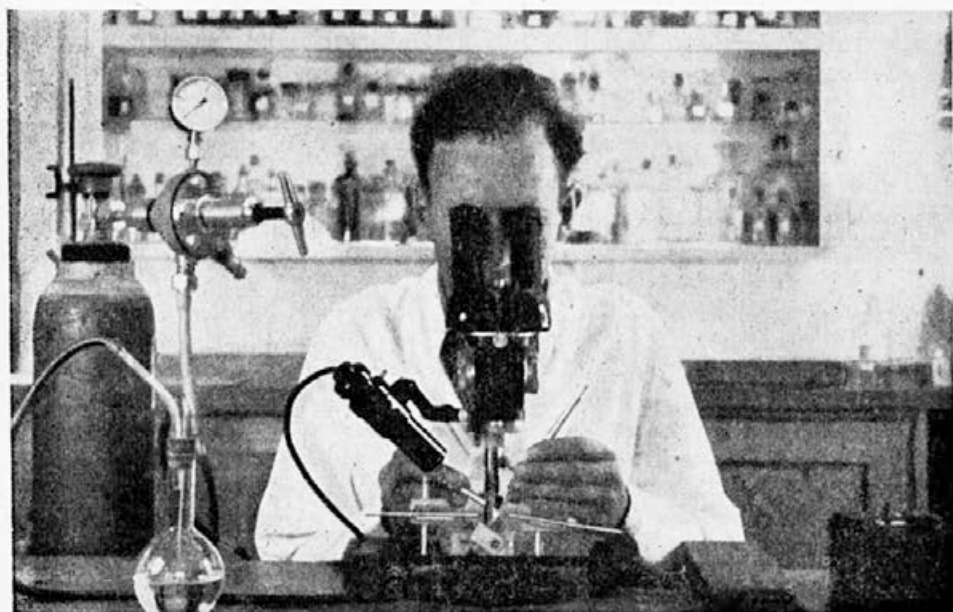

Osemenjevalni aparat starejšega tipa

Osemenjevalna naprava sestoji iz kovinskega stativa, na katerega so montirani naslednji deli: brizgalka, dva kaveljčka in cevka za matico. Vse te dele lahko z vijakom premikamo. V cevko s pripravljeno matico spustimo CO_2 . Med steklenico s CO_2 in osemenjevalno napravo je posoda z vodo, da dovod plina lažje kontroliramo. Pojave trote damo v posodo, v kateri je v kloroformu namočena vata. Omamljeni trot izbuši spolovilo delno, povsem pa izstopi sperma in mukus, ko mu stisnemo zadek.

Po izidu navedenega priročnika je *Mackensen* (1951), objavil postopek za dobivanje potomcev v najožjem krvnem sorodstvu. Pri tem dajo seme za osemnitev troti, ki so sinovi nesprašene matice. Postopek je uspešen le v primeru, če matica nekaj časa pred osemenitvijo ne zalega. Zato njeni jajčniki prenehajo delovati, parna jajčnika pa sta svobodna za vbizgano spermo.

Leta 1955 je *Mackensen* objavil novo gradivo v zvezi z osemenjevanjem. Našel je, da so uporabljivi že 4–5 dni stari troti, če črpamo spermo naravnost iz njihovih semenskih mehurjev. Največ semena (8,36–10,23 milijonov) pa imajo nad 7 dni stari troti. Še boljše rezultate kot v primeru, ko je napolnil brizgalko direktno iz semenskih mehurjev, je dosegel, če je jemal spermo iz

Dr. Ruttner med osemenjevanjem matice

izbušne spolne trobe. Tudi je vseeno ali damo trota v kloroform in s pritiskom na zadek dobimo spermo, ali če trota obglavimo. Dognal je nadalje, da je uspeh osemenjevanja enak, če uporabimo samo dva dni stare matice. Na minimum je treba reducirati mešanje sperme z zrakom pri vsesavanju v brizgalko in tretiranje matice s CO_2 med osemenjevanjem. Poskusi so pokazali, da je bolje vbizgati matici večjo množino ($10\text{--}15\text{ mm}^3$) sperme večkrat v malih odmerkih kot vso naenkrat. Če vbizgavamo spermo večkrat, se semenska mošnjica bolj napolni. Največ sperme v spermatoteki so imele matice, ki so jim 4-krat vbizgali po $2,5\text{ mm}^3$ sperme. Iz prednjega vidimo, da dobi matica pri umetni osemenitvi isto množino kot pri naravni sprašitvi. Na prahi v zraku jo obhodi povprečno 6–8 troto. (*Trjasko* 1951, *Taber* 1954, *Wojke* 1956, *Peer* 1956). Po *Wojkeju* imajo troti različno množino semena (od $1,0\text{--}3,0\text{ mm}^3$), povprečno pa $1,8\text{ mm}^3$. Zato je za osemnitev ene matice potrebnih 7–10 troto.

Važna je priprava matic in zlasti trotov. Zrele matičnike dajo v 2 do 3 satne prašilčke. Kakor hitro se matica iz matičnika povali, ji odrežejo eno prednje krilo, da bi ji onemogočili svatbeni izlet. Istočasno zapro žrelo prašilnika z matično rešetko. Za osemenitev uporabljajo 3—5 dni stare matice, ko praviloma še ne poskušajo izletavati na praho.

Osemenjene matice vrnejo v prašilčke, ko si še niso opomogle povsem od narkoze in so še okorne. Čebelar jih dodajajo v matičnici. Dan ali dva po pravi osemenitvi matico znova, t. j. drugič osemenjujejo. Matici ne škoduje, če je dalje časa narkotizirana. Da bi začela čimprej zalegati, jo dan po drugi inseminaciji celo v tretje omamijo s CO_2 . Nato gledajo, kdaj se v prašilčku pojavi zalega. Če v tem času ni paše, družino krmijo.

Natančno je treba poznati starost in poreklo trotov. Zato mlade sveže izležene trote obarvajo in hranijo v brezmatični družini. Za osemenitev jemljejo take trote, ki niso mlajši od 7—8 dni. Po odvzemu iz panja jih je treba hitro

Na levi: jemanje trotovega semena. Na desni: razprta spolna odprtina matice

uporabiti, ker sicer niso sposobni za ejakulacijo. Zato hranijo trote v prašilčkih skupaj z matico in jih odvijemajo sproti za vsako matico po 7—10.

Ker so troti v družini le občasno, pridemo izven sezone težko do njih. Zato *Mackensen* mlado nesprašeno matico istega dne tretira dvakrat po 10 minut z ogljikovim dvokisom. Po tem postopku začne odlagati trotovska jajčeca nesprašena matica v istem času kakor začne normalno zalegati sprasena matica. Tako lahko dobimo trote tudi izven sezone, matice pa moremo osemeniti s semenom njenih lastnih sinov.

Mackensen (1956) je opazil dalje, da je lažje osemeniti matice italijanske pasme, ker imajo večjo vaginalno odprtino kot matice temnih pasem. *Ruttner* (1959) poroča, da se je osemenjevanje posrečilo igranje pri italijanskih maticah, nekoliko težje pri kranjskih, najtežje pa pri kavkaških, ki so manjše od kranjskih. Na tej osnovi si tudi razlagamo, zakaj so dosegli s sodobnim načinom osemenjevanja pri italijanskih in kranjskih maticah enak ali višji odstotek kot pri naravni prašitvi, v SZ pa nekoliko nižji. Leta 1957 so v čebelarskem inštitutu SZ dobili 43,5 %, leta 1958 pa 50 % rodovitnih matic.

Umetno osemenjevanje je postavilo na **nove temelje proučevanje dednih osnov pri čebelah in imelo neposreden vpliv na izboljševanje gospodarskih lastnosti čebel.**

Mihajlovu (1931) je uspelo, da je dobil matice in čebele z belimi očmi. Belooki troti namreč ne vidijo in se zato naravno ne morejo spariti z maticami. S tem je dokazal, da je seme albinotičnih trotov aktivno in da je dedna osnova za belo barvo recesivna (podrejena).

Roberts in Mackensen (1951) sta vzgojila linijo čiste italijanske in kavkaške čebele. Dokazala sta, da so križanci med njima po barvi intermediarni. Prišla sta do zaključka, da vpliva na barvo abdominalnih segmentov 7 različnih genov.

Druge ugotovitve, dobljene z umetnim osemenjevanjem, se nanašajo zlasti na določanje spola pri čebelah, vzrejo v ožjem sorodstvu (inbridovanje) in vzrejo čebeljih hibridov.

Mackensen (1956) je z umetnim osemenjevanjem križal sestre in brate med sabo ter v 7 zaporednih generacijah meril 7 različnih telesnih delov čebele. Ugotovil je, da se je število za življenje sposobnih jajčec iz rodu v rod manjšalo in naposled znižalo na 70 %. V ožjem krvnem sorodstvu vzrejenim potomcem so se deli telesa zmanjšali za 2—5 %. V zadnjih rodovih je bila vitalnost, rodovitnost matic in živalnost družin že tako šibka, da se družine niso mogle več same vzdrževati.

Roberts (1956) je poročal na mednarodnem čebelarškem kongresu na Dunaju, da so hibridne oblike tako pri maticah kakor pri čebelah boljše kot oblike, ki jih dobimo s čistokrvno vzrejo. Križanci med določenimi pasmami in rodovi so se pokazali kot donosnejši od njihovih prednikov.

Cale (1956) je dokazal heterozo, kot jo poznamo pri koruzi, pri zaleganju jajčec in pridelku medu. Hibridne matice so zalegale povprečno 55,5 % več jajčec kot njihovi starši. Nabiralna pridnost pri križancih je bila povprečno za 14,7 % višja.

Trjasko (1958) je pri direktnem križanju našel, da se je dolžina ligule v F_1 povečala za 0,62 mm. Pri ponovnem križanju se je dolžina ligule zmanjšala (v F_2) za 0,60 mm.

S kontroliranim osemenjevanjem in selekcijo so vzgojili rodove, ki so odporni proti kugi čebelje zalege. Križanci med dobljenimi čistimi linijami so bili bolj rezistentni proti boleznim in bolj pridni kot njihove izhodiščne linije. (*Sturtevant, Cale* 1949.) Vzrejo štirikratnih hibridnih matic, ki se odlikujejo po pridnosti in vitalnosti, so v zadnjem desetletju močno povečali.

Kot smo že navedli, smo v okviru Kmetijskega inštituta Slovenije v preteklih letih izdelali nekatere priprave za umetno osemenjevanje. Predvsem smo opravili številna merjenja morfoloških znakov čebel iz raznih delov Jugoslavije in zlasti iz Slovenije, da bi našli konsolidirane, medsebojno čim bolj različne čebelje rodove. Vzoredno smo primerjali gospodarske lastnosti raziskovalnih rodov v čebelarstvu Kmetijskega posestva Ponoviče pri Litiji in v inštitutskem čebelnjaku. Z umetnim osemenjevanjem želimo troje:

1. Vzdrževati čebelje rodove, ki so v raziskovalnem ali gospodarskem pogledu zanimivi. Tako nam n. pr. ni bilo mogoče obdržati rodov, ki smo jih bili prejeli iz raznih delov Jugoslavije, in tudi ne kavkaških čebel, prejetih iz Sovjetske zveze.

2. Vzgojiti čiste linije (v inbridingu), ki izvirajo iz čebeljih rodov z določenimi zaželenimi lastnostmi. Dosedanja primerjalna preizkušnja naših čebeljih rodov je v tej smeri vsekakor spodbudna. Pokazala je, da se

lokalni ekotipi medsebojno po nabiralni vnemi in drugih lastnostih vidno razlikujejo.

3. Končni cilj je vzreja interekotipskih križancev, ki naj bi imeli nadpovprečne gospodarske lastnosti. Dosedanji rezultati z domnevnimi in zanesljivimi križanci kažejo, da hibridna generacija po pridnosti prekaša čiste lokalne čebelje rodove. Ta okolnost je toliko bolj bodrilna, ker gre za križance med čebeljimi rodovi domače pasme.

V tej smeri čaka čebelarje-specialiste in biologe hvaležno delo, saj vodijo ti naporji k direktnemu, sorazmerno lahko dosegljivemu povečanju proizvodnih zmogljivosti naše čebele in zato k porastu direktne in indirektno čebelje proizvodnje.

(Konec)

POČRNELOST ČEBEL

F. R.

Čebelarški sotrpin, s katerim sem imel pred nekaj leti čebele na hojevi paši, mi je prvi pokazal za počrnelostjo obolele čebele, lani pa sem imel priliko videti to bolezen pri svojih čebelah ob enakem času in prav tako na hojevi paši. Kot neposredno prizadet sem se hotel o bolezni natančneje poučiti. Zato sem stikal po starejši in novejši čebelarški literaturi, toda nikjer nisem našel zadovoljivega odgovora.

Črne čebele omenjajo čebelarški pisci vseh časov. Že Aristotel je trdil — in njegovo mnenje je dolgo držalo — da so črne čebele posebna vrsta, nekaka posebna »kasta« delavk. Nekateri so menili, da je njih naloga ropanje, drugi so jih pa imeli za trotovkve. Čeprav so ti nazori sedaj končno veljavno zavrženi, se prepir o vzrokih in pomenu počrnelosti še vedno ni polegel, kar dokazujejo polemike v čebelarških listih.

Župnik Lakmayer (Umni čebelar) omenja počrnelost le mimogrede. Sklicevaje se na angleškega čebelarja Gaytonija in naravoslovca Cheshira pravi, da dlačice na čebelah izpadajo zaradi neke bolezni, ki jo povzročajo glivice, a prav tako zaradi pokvarjene hrane in oslabljenega življenjskega organizma; prenaša pa da se po matici na čebele in od teh zopet na druge.

Tudi prof. Verbič (Čebelje bolezni) je zelo kratek, ko govori o tej bolezni. Zdi se mu, da je naravna posledica starosti in izčrpanosti čebel. Drugih vzrokov ne pozna, niti ne sredstev proti njej. Podobnega mnenja je Donat Jug (Praktični čebelar).

»Sodobno čebelarstvo«, I. del se na strani 400 sklicuje na Burnsida in Lotmarovo. Prvi je ugotovil, da povzročea bolezen ultravizibilni virus, Lotmarova pa zvrča obolenje na pomanjkanje cvetnega prahu.

Še najtemeljiteje se s to boleznijo ukvarja profesor svetovnega slovesa, dr. O. Morgenthaler, ki je bil pred upokojitvijo predstojnik čebelarškega znanstvenega inštituta v Liebefeldu pri Bernu. Svoja opažanja je objavil v čebelarškem listu Imkerfreund (št. 11/1960), po katerem posnemamo nekatere zanimivosti.

Ko zamedí gozd, se čebelarjevo veselje dostikrat skali zaradi močne umrljivosti pašnih čebel, ki jih je pred panji vse črno, največkrat v dokaj

debelih plasteh. Ta bolezen pa se ne pojavlja vedno in povsod, kjer medi gozd; nastopa muhasto, kakor pravimo o naravnih pojavih, katerih vzrokov ne razumemo.

Bolezen je bila predlanskim zelo razširjena po vsej Srednji Evropi (R. Dreher: Deutscher Imkerkalender 1960). Tudi pri nas je mrcvarila čebelje družine in vznemirjala čebelarje. Zaradi obilice mrtvic in oslabljenih panjev se razburjamo ob vsakem njenem nastopu, toda, ker zgine sama po sebi in navadno ne nastopa leto za letom z isto silo, kaj hitro pozabimo nanjo. Ko pa se znova pojavi, smo spet brez moči proti njej in postavljamo nove teorije o njenih vzrokih.

Počrnelost uvrščamo med sezonske bolezni, t. j. med »pašne bolezni«, med katere spada tudi znana »majska bolezen«. Vse pašne bolezni so odvisne od določene paše; ko ta paša preneha, zgine tudi bolezen. Omejene so torej na določeni letni čas. Bolezen gozdne paše razsaja od srede junija do srede avgusta, to se pravi tedaj, ko izločajo gozdna drevesa, predvsem iglavci, mano.

Ob bolezni gozdne paše opazimo lahko že od daleč, da ni v panjih nekaj v redu. Čebele na gosto obsedajo brade, kar ni njih navada pri obilni paši. Nekateri izmed njih obkrožajo druge, jih otipavajo, preganjajo od žrela in pehajo z brad, da padajo na tla, kjer kmalu pomro med močnim stresanjem. Pri tem prerivanju ne pride do prave borbe; zadka ne krivijo, pa tudi žela ne uporabljajo. Ne gre torej za kako obrambo pred roparicami, pač pa za nekako razračunavanje med čebelami samimi iz istega panja. Napadenke so popolnoma pasivne. Puste se potrpežljivo izstradati kot trojce pri znanem odgonu, da — celo ves nabrani med, kar ga imajo v mednem želodčku, oddajo zdravim sesticam, nakar odlete, če le morejo uiti, toda ne daleč popadajo utrujene na tla, se zbero v gruče in poginejo.

Kjer takega prerivanja v omenjenem letnem času, t. j. v poletnih mescih ni opaziti, bržkone ne gre za bolezen gozdne paše. Oba prej navedena znaka sta mnogo značilnejša kot črna barva čebel, po kateri pravimo bolezni gozdne paše na kratko tudi počrnelost čebel.

Tako je bolezen imenoval bivši urednik badiškega čebelarskega lista J. M. Roth. Novega imena so se povsod hitro oprijeli, pripeljalo pa je sčasoma do večjih zmešnjav, kajti bolezen gozdne paše predstavlja le eno vrsto počrnelosti. Razen te je še več drugih bolezni, pri katerih nastopajo prav tako črne čebele. Ime je torej skupno za celo vrsto bolezenskih pojavov, katerih vzroki pa so lahko popolnoma različni. Naša naloga je, da različne oblike počrnelosti, kamor spada tudi bolezen gozdne paše, razlikujemo in medsebojno razmejimo.

Eno obliko te bolezni poznamo tako dobro, da jo brez nadaljnjega lahko ločimo od ostalih oblik, pa tudi od bolezni gozdne paše. To je *dedna počrnelost*, ki ima svoj izvor v bolezenski napaki matice. Take čebele se že bleščeče črne izležejo. Ker jim manjkajo dlačice okoli in okoli trupa, so videti manjše, tako da so podobne bolj mravljam kot čebelam. Izleže se jih vedno le določen odstotek, ki se menjava kakor pri belookih trojih ali enookih čebelah. To je mutacija, ki se deduje po Mendlovih zakonih. (Zool. Anzeiger 129/1940, Deutscher Imkerkalender 1960.) Vse tako kaže, da je

počrnelost te vrste bolj razširjena, kot se splošno misli. Včasih so imeli take čebele za posebno pasmo, toda na anomalijo matice ni nihče pomislil.

Pri drugih vrstah počrnelosti so čebele spočetka normalno poraščene z dlačicami. Kasneje jih zgube zaradi vplivov iz okolice, ali pa so samo videti, kot bi bile brez njih, ker so se sprijele, kar da čebelam videz počrnelosti. Dlačice se lahko zlepijo pri krmljenju s sladkorno raztopino (sladkorna bolezen) ali pri nabiranju mane na drevju. Ko pridejo čebele v panj pomazane z lepljivo sladko snovjo, jih sestrice obližejo, pri čemer se tudi lahko odlomijo krhke dlačice na hrbtu. Mnogi so hoteli razlagati počrnelost na ta preprost način, toda temu se protivi marsikaj, česar niso upoštevali, kot n. pr. preganjanje črnih čebel.

Drugi razlagajo počrnelost tako, da se čebelam, ko se zamažejo z medom ali kako drugo sladko snovjo, zamaše vzdušnice, zaradi česar grozi nevarnost zadušitve. Pomanjkanje zraka povzroči v panju vlago, zaradi vlage pa se dlačice zlepijo in čebele postanejo črne, kar ve vsak čebelar, ki je imel že na prevozih opraviti z dušecimi se družinami.

Mnogo bolj razširjeno je mnenje, da je počrnelost posledica zastrupitve s snovmi, ki so v medicini ali obnožini pašnih rastlin, da gre torej za nekako zastrupljenje s hrano (Poltjev: Mednarodni kongres, Dunaj 1956). Znano je, da se morejo na nekaterih rastlinah čebele v resnici zastrupiti. V Švici imajo na sumu n. pr. lipo, ker so našli pod njo pogosto na kupe mrtvic. Poskusno so izzvali počrnelost, ko so krmili čebele s pelodom divjega kostanja (Maurizio: Priloga k Schweizerische Bienenzeitung 8/1946). Pri boleznih gozdne paše mislimo na zastrupitev z mano. Baje lahko to bolezen takoj zavremo, če bolne panje s paše odstranimo in jih krmimo s sladkorno raztopino. Toda kdo bo opustil izdatno pašo in med njo celo krmil? Vendar je težko uskladiti vsa zapažanja o boleznih gozdne paše z domnevo zastrupitve. Tako so n. pr. včasih panji, ki so od gozda oddaljeni, bolj napadeni, kot pa tisti, ki so razpostavljeni ob gozdnem robu ali sredi gozda, ki so torej v neposredni bližini vira zastrupitve.

Skoraj vedno pa je v obolelem čebelnjaku nekaj panjev, ali v oboleli okolici nekaj čebelnjakov, katerih bolezen ne napade. Marsikaj bo pojasnjeno šele potem, ko bo raziskovanje mane še bolj napredovalo. Ne samo, da je sestav mane na raznih rastlinah (iglastih in listnatih) različen, celo mana istih rastlin se lahko razlikuje — pač po tem, ali jo izločajo te ali one vrste listnih uši. Glede na to so tudi boleznih gozdne paše različne.

Prav tako pogosto naletimo na mnenje, da povzročajo počrnelost mikrobi. Moreaux iz Pariza trdi, da je to virusna bolezen. Že leta 1884 je proglasil Cheshire v Angliji *Bacillus depilis* za povzročitelja izpadanja dlačic pri čebelah in s tem za povzročitelja počrnelosti. O nalezljivi počrnelosti bakterialnega izvora izčrpno poroča O. Muck (Archiv für Bienenkunde 1928), istočasno pa tudi C. E. Burnside v ZDA. Po Burnsidu naj bi *Bacillus apisep-ticus* izzval bolezen, pri kateri lahko nastopijo tudi črne čebele. Opisi teh bolezni pa se ne ujemajo popolnoma z boleznijo gozdne paše. S tem seveda nočemo zanikati, da bi bila lahko počrnelost kužna bolezen, priznali pa jo bomo kot tako, ko bodo bakterije, ki naj bi jo povzročale, dovolj natančno opisane in bo prenos okužbe z njimi v resnici neoporečen. Ta dva pogoja pa do sedaj še nista bila izpolnjena. V bistvo počrnelosti bomo najbrž šele

tedaj prodrli, ko bomo bolje poučeni o bakterijah zdravih čebel. Lahko bi namreč imeli kak bacil, ki bi ga našli v bolnih čebelah, za povzročitelja bolezni, natančno opazovanje pa bi kasneje pokazalo, da živi normalno v črevesju zdrave čebele.

(Dalje prihodnjič)

OB JUGOSLOVANSKI STANDARDIZACIJI SATNIKOV, PANJEV IN NEKATERIH DRUGIH ČEBELARSKIH POTREBŠČIN

TIHOMIR JEVTIČ

Na predlog za standardiziranje satnikov, panjev, kadilnika na meh ter noža za odpiranje in čiščenje panjev, ki smo ga poslali zainteresiranim organizacijam in ustanovam z dopisom št. 7-4884 z dne 8. junija 1960, smo prejeli razne pripombe in pozitivne ocene.

1. Čebelarska centrala iz Zagreba in Čebelarska zveza Hrvatske sta mnenja, da je prezgodaj predpisovati standardiziranje panjev in čebelarskih potrebščin.

2. Čebelarska zadruga v Zagrebu trdi, da predloženi tipi panjev ne prihajajo v poštev za LR Hrvatsko, ker so v tej republiki predvsem razširjeni panji z nakladami in satniki 40×20 cm (notranje mere), kakor tudi AŽ-panji z okviri 39×25 cm (notranje mere).

3. Čebelarska zadruga iz Osijeka predlaga, naj bi standardiziranje zajelo vse panje z normalnimi satniki in polsatniki, to je, panje pod a, b, f in g, ker panji z normalnimi okviri v plodišču in polokviri v medišču še najbolj ustrezajo tamkajšnjim pašnim razmeram. Razen tega priporoča, da naj standard upošteva tudi AŽ-panje, ki so razširjeni v LR Sloveniji in v večjem delu LR Hrvatske. Soglaša s predlogom za standardiziranje kadilnika in noža.

4. Kmetijski inštitut Slovenije in Zbornica za kmetijstvo in gozdarstvo predlagata, da naj kot standardni panj uvedemo samo Langstroth-Rootov panj z 10 satniki v plodišču in medišču ter z 8–10 polsatniki v drugem medišču, ker se je ta panj kot standardni že uveljavil v Sloveniji. Nadalje menita, da bi morali biti panji, satniki in drugi inventar v vseh posameznostih enaki standardnemu Langstroth-Rootovemu panju, kakršnega je Jugoslavija dobila leta 1945 od UNRE.

5. Ekonomska fakulteta in Gospodarska zbornica iz Sarajeva predlagata, da naj se konstrukcija predloženih panjev tako izpopolni, da bo čimbolj sodobna in precizna. Glede kadilnika in noža nimata nikakih pripomb.

6. Zveza čebelarskih društev Makedonije (plenum) se zavzema za Dadant-Blattov panj (z normalnimi satniki v plodišču in polsatniki v medišču), in sicer za pokončni tip (z 12 okviri v plodišču) in ležeči tip (položka) s 24 okviri. Glede panja z nakladami se v celoti strinja s panjem, kot je v predlogu opisan. Pri položki bi bilo treba v primernem razmerju povečati

njeno dolžino in predvideti polovične naklade. Nadalje pravi Zveza, da je treba po odobrenih merah satnika prirediti tudi standard za točilo.

7. Zveza čebelarjev Črne gore se v svojem imenu in v imenu Glavne zadružne zveze ter Poljedelsko-gozdarske zbornice pridružuje predlogu standarda s pripombo, da bi se bilo treba pogovoriti o predloženih razsežnostih zatočišča (zbega). Prepričati bi se bilo treba, ali bi ne bilo koristneje, če bi imelo zatočišče enake razsežnosti, kot jih ima polovični nastavek, ker bi ga bilo potem mogoče uporabljati kot tretji polovični nastavek ali celo kot shrambo za med.

8. Poljedelsko-gozdarska zbornica iz Novega Sada soglaša s predloženo standardizacijo.

9. Poljedelsko-gozdarska zbornica iz Prištine in Čebelarska postaja v Dečanih nimata glede panjev nikakih pomislekov, le nož za odpiranje panjev naj bi bil kakih 7 cm krajši.

10. Agronomska fakulteta iz Zemuna (docent ing. agr. Bogoljub Konstantinović) in beograjska čebelarska zadruha sta zadovoljni s predlaganimi standardi, pripominjata pa, da bi morali standardno število panjev nekoliko znižati in čim bolje rešiti vprašanje žrela.

Da bomo mogli zavzeti pravilno stališče proti iznesenim pripombam, si bomo ogledali glavne posebnosti v predlogu opisanih potrebščin.

a) **Satniki.** Po predlogu so pri vseh standardnih satnikih, tako pri tistih v plodišču kakor pri onih v medišču, zgornje letvice $470 \times 28 \times 20$ mm velike, spodnje pa $456 \times 20 \times 10$ mm. Zbite so tako skupaj, da je trdnost in stabilnost okvira v panju zagotovljena. Stranske letvice so toliko dolge, kolikor so okviri visoki (530 mm, 230 mm, 160 mm in 145 mm). Letvice so tako obdelane, da avtomatsko držijo okvire v panjih v razmaku, ki ustreza čebeljemu nagonu. Debelina, širina in obdelava letvic se popolnoma krijejo z Langstroth-Rootovimi okviri, ki smo jih dobili leta 1945 od UNRE. Okvir, ki ga označujemo kot normalnega, je znan po vsej Evropi kot Dadant-Blattov, a v Ameriki kot okvir modificiranega Dadantovega panja, medtem ko je zmanjšani okvir dejansko Langstrothov okvir, katerega dolžina je za 10 mm krajša od originalnega Rootovega satnika. To je zaradi tega, da bi bila dolžina pri obeh panjih enaka. V Ameriki je dolžina Dadantovega okvira izenačena z dolžino Langstrothovega okvira, a v SSSR in v drugih deželah dolžina Langstrothovega okvira izenačena z dolžino Dadantovega okvira, kar smo napravili tudi pri nas. Iz istega vzroka je dolžina Zandrovega okvira povečana za 20 mm. Tako smo odstranili razlike med Langstrothovim in Zandrovim satnikom. Večinoma so satniki globlji od normalnih okvirov za 30 mm.

b) **Panji** (glavni del, nastavek, polovični nastavek). Dolžina glavnega dela (plodišče) je pri vseh vrstah panjev enaka, ker so enake dolžine vseh okvirov in polovičnih okvirov. Tudi debelina vseh sten je enaka (25 mm). Širina je odvisna od predvidenega števila satnikov (10, 12 in 20), a globina od višine uporabljenih okvirov (globina panja je od višine okvirov za 10 mm večja: 7 mm za prehod čebel na zgornjo letvico in 3 mm za usušitev oboda). Na zgornji notranji strani sprednje in zadnje stene oboda (glavnega dela, nastavka) napravimo, preden stene spojimo, zareze 24×10 mm (po eno na vsaki strani), v katere se ujamejo podaljški okvirov kot nosilci.

c) **Podnica** je premična in jo lahko ločimo od oboda, vendar so njene zunanje mere enake zunanjim meram oboda. Sestavljena je iz dveh gred, 25 mm debelega dna in dveh letvic, ki sta široki 25 mm, debeli 20 mm, dolgi pa toliko, kolikor je obod odznotraj širok. Dno je zagozdено v utorih obeh gred tako, da sta gredi podolžno natančno razdeljeni v dva dela. Če podnico obrnemo na to ali ono stran in postavimo nanjo obod, dobimo na sprednji strani 20 mm visoko žrelo, ki seže preko vse širine panja. Žrelo zožujemo ali celo popolnoma zapremo s posebnim regulatorjem, ki meri 20×20 mm in je primerno dolg.

Da bi bila podnica čimbolj trajna, ni podaljšana v brado, kot je to pri ameriških panjih, ampak je brada posebej izdelana, tako da jo lahko pritrdimo k podnici samo takrat, ko je potrebna, z dvema čepkoma, ki ju zataknejo v ustrezni luknji na sprednji strani. Njena prednost je v tem, da varuje podnico pred vlago in ji tako podaljšuje njeno trajnost. Med prevažanjem in čez zimo, ko čebele ne letajo, brado snamemo in shranimo pod streho nad panjem.

Na sprednji strani imata gredi, ki držita podnico skupaj, poseben utor. Desni je 10×20 mm, a levi 20×10 mm globok. V ta dva utora vtikamo regulator. Razumljivo je, da ima tudi ta ustrezajoči zarezi.

Predlagana podnica se razlikuje od podnice Rootove konstrukcije po premični bradi, po utorih v gredah, ki ju delita na dva enaka dela, in po regulatorju za žrelo. Vse te posebnosti predstavljajo napredek v konstrukciji podnice.

d) **Zatočišče (zbeg)**. Predlagano zatočišče se je pojavilo pri nas po osvoboditvi in je bilo obravnavano na dveh čebelarških konferencah: republiški (1948) in zvezni (1949). Do njega smo prišli po eni strani s proučevanjem našega čebelarstva in po drugi strani z razmotrivanjem podobnih naprav doma in v inozemstvu. Na Ogerskem in v Vojvodini imajo prav vse položke zgoraj nekoliko praznega prostora, od katerega ločimo čebele z deščicami, ki jih položimo nad satnike. Ko pripravljamo panje za prevoz, deščice odstranimo in tako omogočimo zraku dostop v gnezdo skozi škatlo z mrežo. V Ameriki pritrjujejo v ta namen pred žrelom na pročelja panjev verande iz žičnate mreže; razen tega je taka mreža še na poslednjem nastavku. Te naprave se obnesejo samo tedaj, če prevažamo čebele ponoči. Čez dan niso dosti vredne. Pod vplivom dnevne svetlobe se čebele zgnetejo ob mreži, jo prekrijejo in tako preprečijo zraku dostop v notranjost. V SSSR naveznejo med prevozom na panj prazen polovični nastavek, tako imenovano »podstrešje«, v katero prihaja zrak skozi zamrežene zračnike v strehi. Tudi ta naprava se ni najbolje izkazala, ker so njene mreže premajhne in čez dan osvetljene. Naša naprava za zračenje panja ima zatemnjeno mrežo. Obnese se pri prevažanju čebel na pašo ponoči in podnevi, kakor tudi pri zapiranju panjev zaradi zavarovanja čebel pred insekticidi in herbicidi.

Naše zatočišče je pravzaprav nastavek z isto vnanjo dolžino in širino, kot jo ima navadna naklada, samo da so njegove stene nekoliko tanjše. Stene zatočišča imajo znotraj na zgornji strani zareze, v katere potisnemo žičnato mrežo. Zatočišče je visoko 120 mm in je potemtakem nekoliko nižje od polovičnega nastavka. S to višino je družini zagotovljen prazen prostor,

ki obsega 24 dm³, kar je dovolj za dobro razredčenje čebel v gnezdu. 15 do 20 mm debele trikotne deščice, ki so pribite v oglih spodnjega dela strehe, ne dovoljuje tej, da bi legla na mrežasti pokrov in ga zamašila. To omogoča zraku, da prodira od vseh strani pod streho, tako da je čebelam v gnezdu, kakor tudi v zatočišču kolikor toliko ugodno. Čebelarstva postaja v Srem-skih Karlovcih je leta 1949 ugotovila, da je bila temperatura med prevozom čebel v Delibatsko peščaro v gnezdih z našim zatočiščem za 5° C nižja kot v panjih z osvetljenim zatočiščem. Če bi prišlo med prevozom do kakšnega zastoja, kar se često zgodi, bi bila razlika verjetno še večja.

e) **Streha** je ravna, kakor je v Ameriki in drugih deželah z naprednim čebelarstvom, le da je nekoliko večja, na kar smo opozorili že prej. Tako je mreža nad zatočiščem boljše zavarovana, pa tudi zrak prihaja laže v notranjost.

Vsak del enega panja more biti del kateregakoli drugega panja enake širine. Vsak del je premičen, kar dovoljuje veliko prožnost pri delu. Pri tem ni izuzeta niti predlagana položka, ki je bila do sedaj panj z omejeno prostornino. To usposablja panje, da se morejo prilagoditi različnim pašam (po trajanju in intenzivnosti), raznim podnebjem in raznim sistemom čebelarjenja.

(Dalje prihodnjič)

VLOGA IN DELO ČEBELARSKE ORGANIZACIJE V NEKDANJI IN DANAŠNJI DRUŽBI

JOŽE HRIBAR

Ko govorimo o vlogi čebelarstva organizacije v današnji družbi, mislimo pri tem na **a k t i v n o d r u Ź b e n o v l o g o**. Ta pa ne more priti do izraza v okviru cehovsko-družabnega društva, temveč mora biti **a k t i v n o p r o - i z v a j a l n a** v okviru našega splošnega gospodarsko-političnega življenja.

Za izhodišče te misli mi naj služi ugotovitev, ki so jo postavili mnogi strokovnjaki od biologov preko agronomov in ekonomov pa do čebelarskih izvedencev, da je »posredna proizvodnja, ki jo dosežemo s čebelami, vredna mnogo več, kot pridelek medu in voska.«

Ta ugotovitev vsebuje praktične zaključke, ki jih v resnici ignoriramo prav tako mi čebelarji kot tudi kmetijski proizvajalci. Gre za izredno važno in pri povečanju kmetijsko-sadljarske proizvodnje odločujočo vlogo čebelarstva. Kako smo to vlogo doslej pojmovali čebelarji? Mar smo jo dovolj upoštevali? In mar so jo dovolj upoštevali v naši kmetijski proizvodnji? Ne, ta vloga je bila premalo poudarjena in še manj je bilo praktično storjenega za utrjevanje te vloge.

Naša zadružna gospodarstva, državna posestva in organizacije, pa tudi zasebni kmetje se zadnja leta močno trudijo za sodobnejše obdelovanje zemlje in za povečanje hektarskega donosa. Z mehanizacijo kmetijskega dela, z umetnimi gnojili, s semenogojstvom, z zaščitnimi sredstvi — z vsem skušajo dvigniti pridelek. Čebelarstvo je pri tem odrinjeno ob stran. Nihče

ga načrtno ne uvaja v službo sodobnega kmetijstva. Pa vendar ne more nihče zanikati, da ni za proizvodnjo sadjarstva in določenih agrikulturnih vrst čebelarstvo vsaj tolikšnega pomena kot umetna gnojila, kot proizvodnja kemičnih sredstev za varstvo rastlin pred škodljivci itd. A je vendar tako, da sodi proizvodnja umetnih gnojil in kemičnih zaščitnih sredstev v industrijo, čebelarstvo pa še vedno med maloproduktivne oblike dela.

Za ilustracijo naj navedem ugotovitve ing. J. Riharja iz knjige »Praktično čebelarjenje«:

»... V tistih krajih, kjer je bilo toliko čebel, da je prišlo na površino 1 ha pet čebeljih družin, je nastavilo plod 80,4 % ajdovih cvetov. V krajih, kjer je bilo manj čebel in je na površino 1 ha prišla le po ena čebelja družina, je bilo oplojenih le 57 % ajdovih cvetov. In dalje! Ko so čebele postavili tik ajdovih polj, so pridelali na 1 ha 830 kg ajde. Če pa so bile čebele oddaljene 1.500 m od ajdovih njiv, je bilo le še 575 kg pridelka, t. j. v prvem primeru so pridelali 275 kg več kot na enaki površini v drugem primeru.«

Mar ni ta ugotovitev dovolj prepričevalna? Podobne številke bi lahko navedli tudi za sadno drevje, kjer sta rodovitnost in velikost sadežev prav tako odvisna od sodelovanja čebel.

Po doslej povedanem lahko sklepamo, da je osnovna pomanjkljivost čebelarjev in naših društev v tem, da imamo še vedno med in vosek za glavna produkta čebelarstva. Brez dvoma sta važna produkta in tako rekoč nenadomestljiva, toda v primerjavi z vlogo, ki jo imajo čebele v našem gospodarstvu, sta vendarle samo dopolnilna produkta mnogo pomembnejše »proizvodnje«. In čisto preprost ekonomski račun pokaže — če govorimo o industriji — da ima vselej in povsod glavna produkcija prednost pred dopolnilno.

V čebelarstvu je še vedno obratno in to je glavna pomanjkljivost našega dela. Koliko je pri nas kmečkih proizvajalcev in koliko je na sploh ljudi, ki se zavedajo te neposredne vloge čebelarstva za dvig kmečke proizvodnje? Vsakdo ve nekaj splošnega o koristnosti umetnih gnojil in rastlinskih zaščitnih sredstev, toda le redko kdo ve o čebelarstvu kaj več, kot to, da nam prinaša med in vosek. Mar nas to ne opozarja dovolj na delo, ki bi ga morali opraviti, in na vlogo, ki bi jo morala pri tem imeti čebelarska organizacija?

Zato se ne smemo čuditi, če čebelarstvo danes nima tiste aktivne družbene vloge, kot jo imajo ostale veje našega gospodarstva. Mnogi vidijo v čebelarstvu še vedno le »konjička« posameznih lastnikov panjev in upoko-jencev, ki si s tem »krajšajo čas« in »sladkajo z medom stara leta življenja.« Večini še pomeni čebelarstvo »postranski zaslužek« in le redkim, zelo redkim kaj več. Mar se ta predstava kaj razlikuje od tistega dobrodušnega Gasparijevega čebelarja na starih pratikah?

Osnovna ugotovitev je torej: naše čebelarstvo nima gospodarsko dovolj vplivnih pozicij v našem družbenem življenju. Druga ugotovitev pa je, da čebelarji sami še vedno preveč vrednotimo čebelarstvo kot izrazito osebno-koristnostno panogo in vidimo pomen čebel le v tem, koliko medu in voska nam dajo. Naše delo v čebelarski organizaciji je še vedno v znamenju teh dveh ugotovitev.

Tega stanja ne bomo spremenili — nikar si ne delajmo praznih utvar! — s tožbami nad »slabimi časi« in z obujanjem spominov na leta, ko je imel »med visoko ceno«, ko so »čebelji panji še prinašali dobiček«. To stanje bomo spremenili le, če bomo znali pravilno osvetliti in poudariti vlogo čebel za splošni dvig naše kmetijsko-sadjarške proizvodnje, če bomo znali utrditi položaj čebelarstva v okviru sodobnega kmetijstva vsaj toliko, kolikor ga je znala industrija umetnih gnojil in kemičnih zaščitnih sredstev. To je prvo in najpoglavitejše pri vlogi in delu naše čebelarške organizacije v sodobni družbi.

Za to najpoglavitejšo nalogo nam lahko služijo mnoge oblike dela; odvisno je vse od naše iznajdljivosti in naše pripravljenosti, da damo čebelarstvu tisto gospodarsko-stimulativno vrednost, ki jo mora imeti vsaka gospodarska panoga. Ne da bi predpisoval kakršne koli »recepte«, naj navedem le nekaj oblik dela za uresničitev naših nalog:

- zavestno in načrtno seznanjanje s čebelarstvom in njegovim pomenom za dvig kmetijske proizvodnje na nižjih in srednjih kmetijskih šolah, na izobraževalnih tečajih in ljudskih univerzah. Tako bomo dobili v čebelarstvu nov strokovni kader, ki bo znal pravilno vrednotiti pomen čebel v sodobnem kmetijstvu in sadjarstvu;

- popularizacija čebelarstva ne le kot samostojne dopolnilne proizvodnje (med, vosek), temveč kot važnega činitelja pri križnem opravevanju sadja in kmetijskih rastlin, ki močno povečuje kmetijsko proizvodnjo;

- prizadevanje, da vpeljejo zadružna in državna posestva čebelarstvo kot dopolnilno in nepogrešljivo panogo za povečanje kmetijske proizvodnje in posredno tudi za povečanje prehranbene industrije;

- vzgoja naraščaja v klubih mladih zadružnikov, ki jih bodo vodili starejši izkušeni čebelarji;

- aktivno sodelovanje čebelarskih družin z drugimi kmetijskimi panogami: sadjarstvom, varstvom rastlin, semenogojstvom in gozdarstvom;

- preusmeritev in prevzgoja samih čebelarjev, da jih ne bo pri njihovem delu vodila le malolastniška proizvodnja medu in voska, temveč zavest, da je kolektivno sodelovanje s celotnim kmetijstvom nujno potrebno. Čebelarška organizacija mora pri uresničevanju teh nalog upoštevati specifične razmere in potrebe posameznih krajev. Sicer pa: kakšne bodo te konkretne oblike dela, ne bo odvisno od vodstva čebelarške organizacije, temveč od samih članov-čebelarjev. Čim bolj bodo raznolike, tem večji bo uspeh.

Vzporedno s tem pa se bodo same po sebi utrjevale dosedanje oblike dela čebelarške organizacije in vloga družbenega življenja bo dobila novo vsebino. Napačno bi bilo, če bi podcenjevali družabno življenje, strokovno izpopolnjevanje in izmenjavo izkušenj ter ekonomske koristi svojih članov; toda vse to po načelu: »Preko skupne koristi do osebne koristi!«

S takšnim delom se bo čebelarška organizacija otrsela starega pojmovanja stanovskih združenj in naša čebelarška društva ne bodo več zgolj skupine interesno vezanih posameznikov, temveč močna in zavestna organizacija, ki bo imela soodločujoč vpliv pri usmerjanju in utrjevanju gospodarsko-političnih pozicij današnje družbe.

In za to gre. Predvsem za to.

(Konec)

FRANC ROJSEK

Dne 25. februarja t.l. me je presunila žalostna vest, da je prejšnjega dne popoldne nenadoma preminul na Lavi moj sosed čebelar, profesor v p. Franc Rojšek. Pokojnik se je rodil leta 1900 v Braslovčah kot sin kolarskega mojstra in malega posestnika.

Gimnazijo je obiskoval v Celju in nato filozofsko fakulteto v Ljubljani ter se tako usposobil za pouk na srednjih šolah. Služboval je od decembra 1925 v Mariboru, Novem mestu in nazadnje v Celju. Kot ljubitelj prirode, se je posvetil študiju prirodoznanosti. Veselje do čebel je prinesel že z doma, kjer so imeli manjše čebelarstvo. Med zadnjo vojno je bil izgnan na Hrvaško, kjer se je začel njegovo življenjsko križev pot. Iskal je zaposlitve, toda dolgo časa brez uspeha. Šele maja 1942 je bil nastavljen kot profesor na gimnaziji v Senju, službo pa je moral kmalu zapustiti zaradi zahrbtnje pljučne bolezni, h kateri je že prej inkliniral. Po daljšem bolehanju je bil upokojen; ker pa mu majhna pokojnina ni zadostovala za preživljanje, se je udeležil kot knjigovodja pri Hrvatski pčelarski združenosti v Osijeku. Od tam se je leta 1945 vrnil v Celje, kjer je nastopil spet službo na gimnaziji. Tukaj si je kmalu ustvaril malo čebelarstvo ter gojil čebele z veliko ljubeznijo in skrbjo. Toda bolezen ga je zopet prisilila, da je moral službo v razredu zapustiti. Pozneje je nekaj časa služboval kot strokovni vodja pri kokošjereji in valilnici v Ločah pri Poljčanah. Ko je bil tudi tam zaradi bolezni upokojen, se je preselil s svojim skromnim čebelarstvom 8 panjev k sestri na Lavo. Mnogo se je ukvarjal z vzrejo matič in se živo zanimal za društveno čebelarsko delo, kolikor mu je to pač dopuščala bolezen, ki ga je trajno mučila in naposled spravila v grob.

Dragi tovariš čebelar, počivaj v miru v svoji rodni grudi v Braslovčah!

Jože Gaberšek

NACE RAKAR

Po kratki bolezni, a večletnem bolehanju nas je nenadoma zapustil član naše družine Nace Rakar iz Igljenika pri Trebnjem. Bil je vedre narave in vedno dobre volje. Čebelaril je od mladih let, najprej v kranjičih, pozneje pa v AZ-panjih. Ko si je postavil čebelnjak in lepo uredil svoje čebelarstvo, pa ga je kruta usoda odtegnila od dela. Umril je v najlepših letih svojega življenja, saj je dopolnil komaj 50 let. 30. decembra 1960 smo ga spremili na pokopališče v Trebnjem. Zima je bila takrat in njegove čebelice so dobro preskrbljene ždele v panjih. Prišla je pomlad in jih zvalila na prosto, toda njega ni bilo več k njim.

Kako priljubljen je bil, je pokazalo veliko število ljudi, ki so se udeležili njegovega pogreba. Ostal nam bo v najlepšem spominu kot vzoren čebelar in zvest tovariš. Naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je neizmerno ljubil.

Cebelarska družina Trebnje

FRANC MARKL

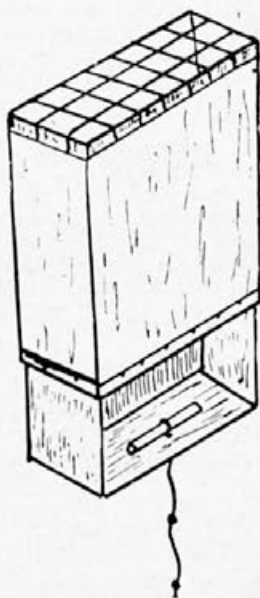
Dne 9. januarja 1961 nas je za vedno zapustil tov. Franc Markl, član čebelarske družine Selca. Bil je vzoren čebelar in sadjar. Dobrih 20 let je vneto čebelaril. Pred leti mu je pogorel čebelnjak. Čeprav je bil popolnoma uničen, ni obupal. Kljub vsem težavam je znova nabavil čebele in jim ostal zvest vse do smrti.

Markl je bil dolgoletni naročnik na Slovenskega čebelarja in delaven član naše čebelarske družine.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Cebelarska družina Selca

Preprosta priprava za označevanje matice se da narediti iz škatlice za vžigalice. Okoli njene podolžne strani — vložek naj bo zaradi trdnosti v njej — omotaj dvakrat belo, močno nit, bombaževo ali volneno, ki je mehkejša, in oba konca spodaj zavozljaj! Nato omotaj nit še šestkrat okoli široke strani in jo tudi zavozljaj, kakor kaže slika. Z gumira-

nim papirnatim trakom sedaj trdno oblepimo vso škatlo. Ko se lepilo posuši, odreži spodaj s škarjami niti, da lahko vložek izvlečeš. Spodnjo stran vložka preluknjaj in pritrdi vanjo tanko vrstico, dolgo kakih 20 cm. V vrstici napravi nekaj vozlov, da jo pri uporabi škatlice laže držiš med prsti. Mrežo namaži, kjer se niti križajo, narahlo z lepilom, da dobi večjo trdnost. Tako se niti ne morejo razmakniti, če bi se matica poskušala s silo skozi mrežo zmuzniti. Kdor hoče biti posebno previden, naj prilepi zgoraj na vložek košček penaste gume, da je matica pri stiskanju prav na mehkem.

Popisano pripravo uporabljaš takole: V škatlo brez vložka ujameš matico na satu. Ko zleze v tulec, jo zapreš z vložkom, ki ga potem previdno potiskaš proti mreži. Kakor hitro ti matica pokaže na hrbtu primerno mesto, jo urno narahlo stisneš in označiš. Lahko ji tudi pristrizeš krilo. Ko si matico obarval, izvleči vložek do polovice škatle, da se bo lahko prosto gibala. Čez kakih deset minut, ko je barva suha, izvleci vložek in spusti matico na sat med čebele!

S takim označevanjem se matice nič ne dotakneš, kar je zelo važno. Če bi se je dotaknil, bi dobila duh po roki, posebno še, če se ti poti. Ta duh pa lahko čebele tako razburi, da jo obkolijo in celo pri priči kot tujko umorijo.

Po »Die Biene« S. R.

Zadeldavina na okenskih mrežah. Nekateri panji nam včasih skoro vso mrežo na okencih zakacajo z zadeldavino. Vsak prevaževalec pa mora vedeti, da se lahko družina s takimi okenci med prevozom zaduši. Mreže je treba osnažiti, toda mnogi čebelarji ne vedo, kako je treba to napraviti. V vročih dneh, ko je zadeldavina smolnato mehka, nam to delo ne bo šlo gladko izpod rok. Najprimernejši čas je pozna jesen ali zgodnja pomlad, ko je dovolj hladno. Pri tem opravi nam dobro služijo jedilne vilice, s katerimi na rahlo praskamo po zunanji strani mreže, nakar zadeldavina kar odleti. Ako bi morali to delati v vročih poletnih dneh, ohladimo poprej okenca v hladilniku ali pod curkom mrzle vode, pa bo zadeldavina tudi odletela. Izžiganje nad plamenom je kvarno.

-Mar-

Tri dodane matice ima na vesti. Pri znan vzrejevalec matic mi je pravil, da je v čebelnjaku izsledil osirotelo družino. Ko je plodišče natančno pregledal, je našel v njem le nekaj pokrite zalege brez slehernega matičnika. Mirnost čebel bi celo kazala, da je panj brezmatičnost že prebolel. Odločil se je, da mu doda lepo, pravkar sprašeno matico. To

je storil po vseh varnostnih predpisih. A glej, naslednje jutro je našel dodano matico mrtvo na bradi. Prepričan, da je spregledal kak skrit matičnik, je še enkrat natančno preiskal vse plodišče, a zaman. Matičnika ni našel. Se previdneje je dodal panju drugo matico. Toda tudi to je doletela enaka usoda. Čeravno ga je trdovratnež spravil kar ob dva jurja, je dodal družini še tretjo matico. Ker gre v tretje rado, je šla tudi ta po poti njenih dveh rajnkih prednic. S tem je bila mera polna in trmasti brezmatičar je šel z mediščem vred znova na »secirno mizo«. Situacija na srednjem satu v medišču je primer popolnoma osvetlila. Ker je pred kratkim prodal več matic, je prašilčke, v katerih jih je vzredil, podrl, zaležene saticke pa porazdelil po mediških raznih panjev. Tudi ta panj je bil deležen takega darilca, ki mu je ob izgubi matice prav prišlo, ter potegnil dva matičnika. In prav ta dva matičnika, skrita v medišču, sta bila kriva, da je pohrustal kar za tri jurje matic.

-Mar-

Satovje čez zimo v medišču. Pri nas se je zelo razpasla navada, da puščajo čebelarji čez zimo satovje v medišču. Tudi jaz sem lansko jesen zaradi preobremenjenosti z drugim delom čebele tako zazimil. Toda ne morete si predstavljati, kaj sem doživel. Čeprav so se družine dobro razvile in so imele že v aprilu zalego na devetih satih, je bilo satovje v mediških vse moljavo.

Mene ne bi mogel nihče več prepričati, da ostane satovje čez zimo v medišču nepoškodovano. Zaradi te letošnje izkušnje sem se zaklel, da tega ne bom več napravil. Prav gotovo se splača, da vzamemo mediščne sate jeseni iz panjev, jih damo čez zimo lepo na zrak, ali pa jih temeljito zažveplamo. Vsak čebelar, ki zna dobro opazovati, bo razumel stanje, ki vlada prva dva spomladanska mesca v čebelji družini. Vse se vrti okrog naraščaja. Treba je greti zalego in treba jo je krmiti. Matica zalega iz dneva v dan čedalje večje ploske na satih. Lahko si mislimo, koliko je dela. Kateri družini je mar hladno in prazno medišče, ki je pregrajeno še z matično rešetko, skozi katero se čebele ob tem času posebno nerade plazijo.

V prosti naravi je seveda drugače. Zimsko gnezdo si ustvarijo čebele spodaj ali spredaj, za njim pa je medišče,

ki je napolnjeno in zalito z medom, nabranim čez leto. V njem se tudi spomladi ne morejo zaređiti molji, ker se čebele le brigajo za medene zaloge in jih varujejo pred škodljivci.

Ker med nami ni čebelarja, ki bi jeseni pustil čebelam tudi v medišču sate, napolnjene z medom, je treba prazne pobrati in jih dati na tako mesto, kjer se nam do uporabe ne bo pokvarilo, čebelam pa ne bo treba čez zimo in spomladi ogrevati praznega prostora v medišču.

Za vzgled si mirne duše lahko vzamemo čebelarje, ki čebelarijo v panjih z nakladami. Nobenemu izmed teh čebelarjev ne pride na misel, da bi zaradi svoje lagodnosti čez zimo pustil nad čebeljim gnezdom prazne naklade.

Franjo Vrčko

Atomski alarm. Münchenski univerzitetni profesor dr. Maks Dingler je mnenja, da naši metulji izumirajo. Isto mnenje imajo nekateri znanstveniki tudi glede čebel. Kot vzrok navajajo posebne žarke, ki pridejo skozi zemeljsko ozračje. Prof. Dingler pravi, da poginjajo žuželke tudi zaradi umetnega gnojenja in kemičnih pripravkov proti škodljivcem. Ugotovili so nadalje, da poginjajo metulji celo v višje ležečih rastlinskih pasovih, ki so od ljudi še dokaj nedotaknjeni. Na več krajih v Evropi je bilo odkrito vznemirljivo dejstvo, da je bilo zaradi nepremišljenosti radioaktivno žarčenje ne samo prekoračeno, ampak da je bila radioaktivnost v 1250 m visoko ležečih krajih celo desetkrat večja. Temu primerno je bilo tudi mleko krav z višinskih pašnikov petkrat bolj radioaktivno, kot pa mleko krav, ki so se pasle po dolinah.

(Alpenländische Imkerzeitung 1958/1.)

Oko

Kako čebelarimo v Izlakah. Zima 1960-1961 nam ni povzročila nobenih večjih škod. Zgodnja pomlad je pospešila razvoj družin in čebele so kar dobro izkoristile pašo na vrbi, češnji in borovnici. Sedaj marljivo bero na ostalem sadnem drevju. Prvi roj je imel dne 8. aprila iz kranjiča Lovrenc Rakovec iz Semnika pri Izlakih. Zares zgodaj!

Brvar

ČEBELARSKO DRUŠTVO TREBNJE

je imelo redni občni zbor dne 12. marca 1961. Predsednik tov. Kek je pozdravil vse navzoče zastopnike včlanjenih čebelarških družin in zastopnika ZCDS tovariša Rojca. Sledilo je poročilo tajnika tov. Strmca o društvenem delovanju v pretekli organizacijski dobi. Iz njega je razvidno, da je imelo društvo čebelarške družine v Trebnjem, Sentlovrencu, Sentrupertu in v Mokronogu ter čebelarški odsek pri Kmetijski zadrugi v Dobrniču. Člani imajo 576 AŽ-panjev in 120 kranjčev.

Društveno delovanje je bilo zelo živahno. Odbor je imel 12 sej. Na njih so odborniki razpravljali o splošnih čebelarških vprašanjih. Sklenili so, da bodo na šolah, kjer je sedež čebelarške družine, ustanovili čebelarške krožke za šolsko mladino. Zaradi pomanjkanja predavateljev je bil sklep izpolnjen samo pri osnovni osemletni šoli v Trebnjem. Predaval je vso sezono vsak četrtek tovariš Josip Kobal. Poročilo o delovanju čebelarškega krožka je bilo priobčeno v 4. številki Slovenskega čebelarja. V zahvalo so člani krožka podarili tov. Kobalu »Priznanje« v obliki diplome. Čebelarско društvo pa mu je naklonilo denarno nagrado.

Na željo domačih čebelarjev je bila ustanovljena na Čatežu čebelarška družina. Ob njeni ustanovitvi je predaval tov. prof. Senegačnik o življenju čebel, o čebeljih boleznih in njih zatiranju. Predavanje je poživil s predvajanjem filma. Ustanovnega zbora družine in predavanja so se udeležili tudi številni čebelarji iz Stične. Po končanem zborovanju je bila še družabna prireditve. Družina si je kmalu opomogla in kupila točilo ter nekaj čebelarškega orodja. Upajmo, da se bo pod predsedstvom tovariša Sladiča lepo razvijala in skrbela za vsestranski napredek svojih članov.

S čebelarškim odsekom pri Kmetijski zadrugi v Dobrniču je društvo v dobrih odnosih. Z njim sodeluje pri vseh akcijah, kakor pri sestavi pašnega katastra, ki ga je društvo na novo uredilo za vse svoje območje.

Ajdova paša je bila lani povprečna. Stojišča na pasiščih dodeljuje posebna komisija, ki je bila ustanovljena v ta namen. V njej so tudi trije člani gošpodarskega odseka občine Trebnje. Na 1 ha ajdovih posevkov je določenih 5 do 7 čebeljih družin. Poleg domačih so dobili stojišča za 80 čebeljih družin privatni čebelarji, za 170 družin zadružni in za 590 družin državni sektor. Pritožb z izjemo ene domače ni bilo.

O gmotnem stanju društva je poročal blagajnik tov. Senica. Ko je nadzorni odbor odobril društveno in blagajniško poročilo, je bila razrešnica soglasno sprejeta.

Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor s predsednikom tov. Al. Kekom, ki vodi društvo že več let požrtvovalno in uspešno.

Po občnem zboru je predaval urednik Slovenskega čebelarja tov. Rojec o spomladanskih opravilih pri čebelah in o nekaterih čebeljih boleznih, ki se pogosto pojavljajo spomladi. Po predavanju se je razvila živahna razprava. Po razpravi se je tov. predsednik zahvalil predavatelju za poučna izvajanja in zaključil občni zbor.

J. K.

ČEBELARSKO DRUŠTVO PTUJ

Na nedeljo 19. februarja 1961 je ob 9. uri priredilo Čebelarско društvo v Ptuj predavanje s poučnim filmom o delu in življenju čebel. Uvodoma je predsednik tovariš Alojz Janžekovič pozdravil vse navzoče, nato pa predal besedo predavatelju. Z zadovoljstvom in velikim zanimanjem so čebelarji poslušali predavatelja. Predaval je tovariš prof. Edi Senegačnik, čebelarški strokovnjak, član Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani. Predaval je o jesenskih opravilih, zazimovanju čebel, čebeljih boleznih, jesenskem in spomladanskem pitanju čebel na zalogo in zalogo, o združevanju itd. Po predavanju je odgovarjal na razna vprašanja čebelarjev in dajal primerna pojasnila.

Predavatelj je med vrtenjem filma sproti pojasnjeval posamezne prizore iz življenja čebel. V filmu je bilo videti, kako čebelarji z amerikanskimi panji, ki so razpostavljeni posamič na prostem, in kako jih opravljajo. O teh panjih se je kasneje razvila živahna debata, a se ni nihče navduševal zanje. Vsi so bili mnenja, da je za naše razmere AŽ-panj najbolj primeren. Predavatelja so poslušalci za njegova izvajanja in vrtenje filma nagradili z velikim aplavzem.

godrnjanja. Prav vsi so se rade volje odzvali naši prošnji za podporo. Za uvidnost in naklonjenost se odbor vsem prav lepo zahvaljuje. Posebne zahvale pa naj bo deležen čebelar iz Ptuja, ki je podaril kar pol jurčka in nas potem še z avtom brezplačno zapeljal na drugo predavanje v Gorišnico. Prav tako lepa hvala šoferju-čebelarju iz Ormoža za prevoz iz Gorišnice na kolodvor v Moškanjce, da smo pravočasno prišli na zadnji vlak. Največje zahvale pa naj bo

Člani čebelarke družine Velka

Udeležba je bila kar zadovoljiva. Navzoči so bili celo nečlani, pogrešali pa smo nekatere čebelarje, posebno mladino.

Isti dan ob 15. uri je bilo predavanje tudi na osnovni šoli v Gorišnici. Odprla ga je tamkajšnji učitelj in predsednik čebelarke družine tov. Geč. K predavanju je prihitelo staro in mlado in celo nekaj matic je bilo vmes. Trajalo je do 19. ure. Žal, da je bilo v Ptujju kakor v Gorišnici premalo časa, da bi se še kaj več pogovorili o čebelah, izkušnjah iz čebelarke prakse in raznih dogodivščinah, ki jih doživljamo pri njih.

Ker tukajšnje društvo nima drugih dohodkov razen članarine, a so taka predavanja vezana z velikimi izdatki, smo bili primorani pobirati prostovoljne prispevke. Zaradi tega ni bilo nobenega

deležna Kmetijska zadruga v Ptujju za izdatni prispevek za to predavanje.

Takih predavanj si želijo naši čebelarji še več.

F. K.

OBCNI ZBOR ČEBELARKE DRUŽINE VELKA

Dne 8. januarja 1961 je imela čebelarke družina Velka svoj letni redni občni zbor pri tov. Francu Doklu. Zbora se je udeležilo 19 članov.

Naš predsednik tov. Mihelčič je v uvodu čebelarjem priporočal, naj ne obupajo, čeprav sta nas že dve slabi letini pošteno spodnesli. Saj imamo čebelarji navadno to dobro lastnost, da ne vržemo kar ob vsakem neuspehu puške v koruzo. Prej ali slej pa bo le prišlo leto, ki nam bo naklonjeno, in takrat bomo

poravnali vsaj delno prejšnje izgube ter se spet opomogli.

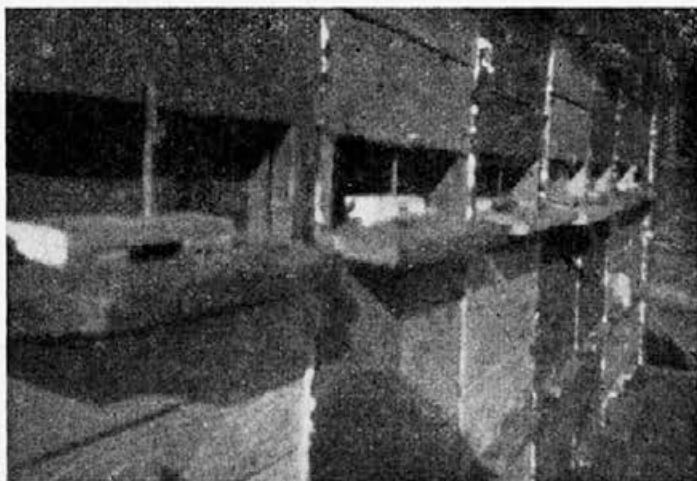
Nato je tov. tajnik poročal o delu družine. Povedal je, da smo lanski delovni načrt kolikor toliko uresničili, kar pa še nismo, bomo letos dopolnili. Pregledali bomo tiste čebelnjake, ki jih lani nismo mogli, in takoj nastopili proti vsaki čebelji bolezni, če bi jo kje odkrili. Poskušali bomo pridobiti čimveč novih članov in organizirati med letom kakšno predavanje. Nadalje je poročal o stanju blagajne. Izkazalo se je, da je bilo denarja komaj za pisarniške potreščine. Glede na to je predlagal tovariš Jože Nekrep, da naj odrine vsak član kar celega tisočaka. Od tega bomo 780 din poslali Zvezi za naročnino Slov. čebelarja, ostanek pa naj gre v družinsko blagajno. Predlog je bil sprejet. Po razrešnici je bil potrjen spet stari odbor. Volitvam je sledila diskusija. Med našimi člani je mnogo zanimanja za pridobivanje matičnega mlečka; žele pa, da bi ga odkupovali v Mariboru, ker jim je Ljubljana predač. Če bi se dalo glede tega kaj urediti, bi bilo marsikomu ustrezno, saj so tudi v drugih družinah čebelarji, ki se zanimajo za to. Potem je bil zbor končan. Razšli smo se zelo dobre volje in seveda v upanju, da bo prihodnja čebelarska letina res medena.

Karl Hedl

Občni zbor čebelarskega društva je bil v nedeljo 19. marca ob 9. uri v osnovni šoli na Lokah. Zborovanja se je udeležilo le manjše število čebelarjev, kar je posledica izredno slabega vremena. Tisti dan je namreč močno deževalo in vmes celo snežilo. Zborovalci so razpravljali predvsem o nose mavosti, ki zelo razsaja po naših čebelnjakih. Prejšnja leta je veliko čebelarjev podcenjevalo škodo, ki jo povzroča ta bolezen. Izguba čebeljih družin v letu 1959—1960 pa jim je odprla oči. Sedaj marsikdo s strahom opazuje spomladi svoje družine in, če vidi, da se mu ne razvijajo tako, kot bi bilo treba, takoj ve, koliko je bila ura. Precej čebelarjev že uporablja nose mak, kar prej ni bilo. Izkazalo se je, da je to zdravilo kolikor toliko uspešno. Seveda bo treba upoštevati še preventivne ukrepe, kajti nose mak je le za skrajno silo. Čebelarji si zelo želijo predavanj, ki bi konkretno osvetlila probleme, nanašajoče se na širjenje nose me. Tej njihovi želji bomo skušali v tekoči poslovni dobi ustreči, prosimo pa jih, da se vseh društvenih sestankov udeležujejo polnoštevno.

Občni zbor je drugače v redu in zadovoljivo potekal. Sprememb v odboru ni bilo.

Evgen Brvar

Zaporice za preprečevanje ropa, ki jih popisuje tovariš Zunko v svojem članku na str. 104—105

POROČILO ZA MAREC

Marec je bil izredno suh, topel in sončen, posebno v prvih dveh dekadah, v jasnih nočeh pa so temperature večkrat padle pod ledišče. Srednje mesečne topline so bile med 5° C (Dražgoše) in 8,6° C (Bučkovci), deževnih dni je bilo od 1 (Svibnik, Dražgoše) do 6 (Prosenjakovci, Lendava). Sneg je ležal v Dražgošah 19 dni, druge opazovalnice pa so zabeležile manj kot 4 dni s snežno odejo. Bilo je precej vetrovno.

Čebele so mnogo izletavale in prinašale veliko obnožine z leske, jelše, vrb, resja, lapuha, regrata, repice in z drugih spomladanskih cvetlic. V zadnji dekadi je že začelo cveteti zgodnje sadno drevje po Štajerskem, Prekmurju in Dolenjskem, na Primorskem pa še prej. V tretji in posebno drugi mesečni tretjini je bilo opaziti že donos. V splošnem so družine dobro prezimile. Precej škode sta napravila veter in sneg sredi mesca, ker je ostalo mnogo čebel zunaj.

Dražgoše-Šk. Loka: Letos je bilo na ivi veliko mačic, na prašnikih pa je bilo izredno malo cvetnega prahu. Ob pregledu 16. marca sem našel zalogo na 3 do 4 satih. Od srede februarja dalje so družine slabo napredovale. Od 45 družin so mi prezimile vse, medtem ko so imeli nekateri čebelarji spet precejšnje izgube.

Selnica ob Dravi: Zalega je na 4 do 5 satih; pojavili so se že troti. V drugi dekadi je bilo 42 dkg donosa; od tega odpade 60 % na obnožino.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 80	— 40	— 30	— 150	— 6,4	24	2	2	251
Dražgoše—Šk. Loka	— 120	— 20	— 160	— 300	— 5,0	20	1	19	192
Zerovnica—Postojna	— 120	— 55	— 95	— 270	—	23	4	4	245
Rogatec	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lovrenc na Poh.	— 100	— 70	— 90	— 260	— 7,5	23	2	1	181
Selnica ob Dravi	— 12	+ 42	— 32	— 2	— 7,3	24	4	2	200
Lovrenc na Drav. p.	— 115	— 70	— 90	— 275	— 7,5	25	2	1	212
Cezanjevci—Ljutomer	— 90	— 30	— 60	— 180	— 8,0	25	5	—	116
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	— 90	— 60	— 40	— 190	— 8,6	17	3	—	223
Prosenjakovci—M. Sobota	— 60	+ 70	— 110	— 100	— 8,0	26	6	—	147
Lendava	— 90	— 100	— 70	— 260	—	22	6	—	160
Podtabor—Struge	— 70	— 40	— 170	— 300	—	24	5	—	182
Svibnik—Črnomelj	—	—	— 50	— 50	—	24	1	1	147
Pušča—Bistra	— 60	— 70	— 60	— 190	— 6,7	27	4	1	191
Ljubljana	—	—	—	—	— 7,8	—	3	3	245
Povpreček	—	—	—	— 194,4	—	—	—	—	—

TEČAJ ZA VZREJO MATIC

V nedeljo 4. junija bo v Ljubljani praktični tečaj za vzrejo matic. Udeleženci se zberejo ob 9. uri v prostorih Zveze na Miklošičevi cesti 30, od koder odidejo k tov. Lojzetu Babniku na Vodnikovo cesto 81 v Šiški. Tečaj bo dopoldne in popoldne. Za dobro kosilo bo preskrbljeno v gostilni »Majolka« v Šiški. Po tečaju bo tamkaj družaben sestanek.

Udeležence teoretičnega dela tečaja bomo o tem še pisмено obvestili, prosimo pa jih, da se prijavijo Zvezi najkasneje do 1. junija. Stroške za hrano in vožnjo plačajo prijavljenci sami, vse druge izdatke pa bo krila Zveza.

ZVEZA IMA NA ZALOGI

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po znižani ceni, in sicer:

nevezani letnik 1949 po	100 din
nevezane letnike 1950, 1951 in 1954 po	200 din
nevezana letnika 1956, 1957 po	400 din
Sodobno čebelarstvo I. del	1350 din
Sodobno čebelarstvo II. del	2350 din
razglednice panjskih končnic po	50 din
serija 10 razglednic v originalnem ovitku po	300 dni
načrti zlozljivih in stalnih čebelnjakov	od 50 do 100 din
načrt za AŽ-panj	100 din

Pri večjem naročilu imajo člani znaten popust. Pri odkupu vsaj treh knjig »Sodobno čebelarstvo« 15 %, pri razglednicah pa od 10 do 100 serij 20 %, nad 100 serij 25 %.

ODKUPIMO

1., 7., 8. in 9. številko Slovenskega čebelarja iz leta 1960. Če ima kdo katero izmed navedenih številok odveč, naj jo pošlje ali osebno izroči tajništvu naše Zveze.

OPOZARJAMO

člane, da se je številka našega tekočega računa spremenila. Odslej nakazujte Zvezi denar po čekovni položnici na št. 600-14/5-1077.

KUPIMO

8 čebeljih družin brez panjev, po možnosti z mediščnim satjem. Cena po dogovoru. Biološki inštitut medicinske fakultete, Ljubljana, Lipičeva 2.

KUPIM

čebeljce roje. Jože Kumše, Ljubljana, Izanska 457.

MATICE

čiste sivke letošnje vzreje vam nudi Lojze Babnik, Ljubljana, Vodnikova 81.

PRODAM

nekaj praznih AŽ-panjev na 9 satov in čebelarskih potrebščin. Jože Verbič, Košce pri Vodcah.

PRODAM

10 naseljenih AŽ-panjev na 9 satov. Cena po dogovoru. Alojz Šuen, Lahonci 25, pošta Ivanjkevič.

NAPRODAJ

zlozljiv čebelnjak v dobrem stanju. Informacije pri Zvezi čebelarskih društev, Ljubljana, Miklošičeva 30.

PRODAM

več narejenih rojev v štirisatarjih z mladimi maticami in satovjem. Cena po dogovoru. Franc Markelj, Petkovškova 4, Vrhnika.

VZREJA MATIC

Čebelarji, ne držite v panjih prestarih matic! V maju in juniju se vam nudi najlepša priložnost, da jih izmenjate in nadomestite z mladimi. Te pa morajo biti vzrejene iz vaše najboljše družine. Zato pripravite rednika in mu dodajte vzrejno gradivo iz družine, ki ste jo določili za izboljšanje plemena v svojem čebelnjaku. Navodila za vzrejo najdete v II. delu Sodobnega čebelarstva.